

Ataşemilliter: Yabancı ülkelerdeki büyükelçiliklerde görev yapan askerî danışman veya uzman.

Azınlık: Bir ülkede, farklı etnik, dini veya dilsel özelliklere sahip ve nüfus olarak daha az sayıda olan topluluk.

Çağdaşlık: Toplumun, bilim, teknoloji, sanat, eğitim ve siyaset gibi alanlarda güncel gelişmeleri takip etmesi ve bu yönde ilerlemesi anlamına gelir. Güncel, modern olma durumu.

Çok Uluslu Yapı: Farklı milletlerin bir arada bulunduğu, genellikle büyük imparatorluklar gibi geniş çaplı politik yapılar.

Çok Yönlülük: Bir kişinin birden fazla alanda ilgi ve yetenek göstermesi, çeşitli konularda bilgi sahibi olması.

Demokrasi: Halkın, doğrudan veya dolaylı yollarla devlet yönetimine katılmasını sağlayan bir yönetim biçimidir. Özgürlükler, eşitlik ve yasaların üstünlüğü temel ilkelerdir.

Diplomasi: Devletlerin birbiriyle olan ilişkilerini yürütme işi. Uluslararası platformlarda temsilcilik yapma işlevi.

Emperyalizm: Bir ulusun ekonomik ve siyasi egemenliğini başka uluslar üzerine yayma politikası ve pratiği.

Etnik: Bir toplumu veya grubu, ortak dil, kültür, din veya tarih gibi özelliklerle birbirine bağlayan unsurları ifade eder.

Gayrimüslim: Müslüman olmayan kişiler. Osmanlı Devleti içindeki azınlıklar (Rum, Bulgar, Sırp vb.) için kullanılmıştır.

Hitabet: Etkileyici ve ikna edici konuşma yapma sanatı.

Hürriyet: Özgürlük anlamına gelir. Bireyin yasalar çerçevesinde yaşamını istediği gibi yönlendirebilmesi durumu.

İdadi: Osmanlı'da lise düzeyinde eğitim veren okullar.

İdealistlik: Bir ülkü veya davaya adanmışlık, bu doğrultuda hareket etme eğilimi.

İleri Görüşlülük: Gelecekle ilgili olayları önceden tahmin edebilme yeteneği, öngörü, önsezi.

İhtilal: Bir devletin yönetim düzenini, genellikle şiddet kullanılarak ve ani bir şekilde değiştiren bir eylemdir. Genellikle hızlı gelişir ve siyasi, sosyal veya ekonomik memnuniyetsizlikler sonucu ortaya çıkar.

İnkılap: Toplumsal veya politik alanda köklü ve olumlu değişiklikler yapma eylemi.

İnkılapçılık: Yenilikçi düşünce ve değişimlere açık olma durumu, yenilikçilik.

İttihat ve Terakki Cemiyeti: 1908-1918 yılları arasında Osmanlı Devleti'nde etkili olmuş siyasi hareket ve parti.

Kanun-i Esasi: 1876'da ilan edilen, Osmanlı Devleti'nin ilk yazılı anayasası.

Kapitülasyon: Bir devletin genellikle ticaret ayrıcalıkları, yargı bağımsızlığı gibi konularda yabancı devletlerin veya vatandaşlarının kendi yasalarına göre hareket etmelerine izin vermesiyle ilgilidir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde Avrupa devletlerine verilen bu tür ayrıcalıklar, zamanla egemenlik kaybına yol açmıştır.

Kolağası: Osmanlı ordusunda, yüzbaşı ile binbaşı arasındaki askeri rütbe.

Kozmopolit Yapı: Çok çeşitli uluslardan insanların bir arada yaşadığı toplumsal yapı.

Mebusan Meclisi: Osmanlı'da 1876-1908 dönemlerinde faaliyet gösteren, meşrutiyet sistemine dayalı parlamento.

Meşrutiyet: Monarşi ile yönetilen bir ülkede, parlamentonun da hükümet işlerine katıldığı yönetim şekli.

Milliyetçilik: Bir ulusun maddi ve manevi varlığını ve çıkarlarını her şeyin üstünde tutma düşüncesi.

Milli Egemenlik: Bir ulusun, kendi kaderini belirleme hakkına sahip olması ve devlet işlerini yönetme yetkisinin halka ait olması anlamına gelir.

Monarşi: Devlet başkanlığının genellikle miras yoluyla bir kişiye toplandığı yönetim biçimi. Kişi egemenliği

Panslavizm: Slav halklarını tek bir politik yapı altında birleştirmeye amacı güden hareket. Slav milliyetçiliği

Parlamento: Bir ülkenin yasama işlevini yerine getiren resmi kurul.

Reform: Toplumsal, ekonomik veya politik alanda yapılan iyileştirmeler, düzenlemeler.

Rüştiye: Osmanlı Devleti'nde ortaöğretim düzeyinde eğitim veren okul.

Sömürgecilik: Bir devletin başka toplulukları siyasi ve ekonomik olarak kontrol altına alması ve yararlanması süreci. Özellikle Sanayi inkılabı sonucu büyük devletler gelişmemiş ülkelerin kaynaklarını istedikleri gibi kullanmışlardır.

Tanzimat: Arapça kökenli bir sözcük olup, "düzenlemeler" veya "reformlar" anlamına gelir. Genellikle idari, hukuki ve sosyal reformları ifade etmek için kullanılmıştır.

Tanzimat Dönemi: 1839-1876 yılları arasında Osmanlı Devleti'nde gerçekleştirilen yenilikler ve reformlar dönemi.

Tatbikat: Askeri birliklerin savaş veya operasyon koşullarında eğitilmesi için yapılan pratik çalışmalar.

Teşkilatçılık: Bir amaca yönelik olarak insanları organize etme ve bir araya getirme işi. Örgütlenme.

Turancılık: Tüm Türk halklarını birleştirme amacı güden siyasi ve kültürel hareket.

Türkçülük: Türk kimliğini ve kültürünü ön plana çıkaran, milliyetçi bir akım.

Balkanlar: Güneydoğu Avrupa'da bulunan coğrafi bölgedir. Adını, bölgenin büyük bir kısmını kaplayan Balkan Dağları'ndan alır. Balkanlar, genellikle Slovenya, Hırvatistan, Bosna-Hersek, Sırbistan, Karadağ, Kosova, Makedonya, Arnavutluk, Bulgaristan, Yunanistan ve Türkiye'nin Avrupa kısmını içerir. 15-20. yüzyıllar arasında Osmanlı egemenliğinde kalmıştır.

Kafkaslar: Karadeniz ve Hazar Denizi arasında yer alan bölgedir. Bu bölge, Büyük Kafkasya Dağları ve Küçük Kafkasya Dağları silsilesi ile tanımlanır. Rusya'nın güneyi, Gürcistan, Ermenistan ve Azerbaycan'ın yer aldığı bölgedir.

Orta Doğu: Mısır'ı da içerecek şekilde, Güneybatı Asya ve Kuzeydoğu Afrika'yı kapsayan bir coğrafi ve kültürel bölgedir. Petrol zengini ülkeleriyle bilinir ve stratejik, ekonomik, politik ve dini açıdan önemli bir konumdadır. İran, Irak, Suriye, Ürdün, İsrail, Lübnan, Suudi Arabistan gibi ülkelerin yer aldığı coğrafyadır.

Orta Asya: Günümüzde Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan ve Özbekistan gibi Türk devletlerinin bulunduğu coğrafi bölgedir. Bu bölge, doğuda Çin, güneyde Afganistan ve İran, batıda Hazar Denizi ve kuzeyde Rusya ile sınırlanmıştır. Bu bölge, doğal gaz ve petrol gibi önemli doğal kaynaklara sahiptir.

Uzak Doğu: Doğu Asya'yı ifade eder. Bu bölgede Çin, Japonya ve Kore gibi ülkelerin toprakları bulunmaktadır.

Batı Avrupa: Avrupa'nın batısında yer alan, ekonomik olarak gelişmiş, demokratik ve sosyal refah seviyesi yüksek ülkeleri kapsar. Genellikle İngiltere, Fransa, Almanya, İtalya, İspanya, Portekiz, Belçika, Hollanda, Lüksemburg, İsviçre, Avusturya ve bazen İskandinav ülkeleri dahil edilir.

Kuzey Afrika: Büyük Sahra Çölü'nün kuzeyinde yer alan ve Akdeniz'e kıyısı bulunan ülkeleri içerir. Bu bölge genellikle Mısır, Libya, Tunus, Cezayir ve Fas'ı kapsar.

Sibirya: Rusya'nın Asya kısmını kaplayan geniş bir bölgedir. Ural Dağları'ndan Pasifik Okyanusu'na kadar uzanır. Soğuk iklimi, geniş bozkırları, taiga ormanları ve permafrostu (Donmuş toprak) ile tanınır. Yeraltı kaynaklar açısından zengindir.

UYANAN AVRUPA SARSILAN OSMANLI

**derslig
animasyonu**

Orta Çağ Avrupası, özgür düşünce ve bilimin gelişmediği karanlık bir dönemdi. Bunun en önemli nedeni kilisenin skolastik düşüncesinin hiç sorgulanmadan doğru kabul edilmesiydi. Ancak XV. yüzyıldan itibaren Avrupa'da meydana gelen bazı gelişmelerin sonucunda mutlak doğru kabul edilen dogmatik düşüncelerin sorgulanması ile Avrupa, asırlardır süren derin uykusundan uyanmaya başlamıştır.

Avrupa'nın Uyanışına Neden Olan Gelişmeler

15. yüzyıl

19. yüzyıl

Coğrafi Keşifler

Avrupalılar 15. yüzyıldan itibaren başlattıkları Coğrafi Keşifler ile Amerika kıtasını keşfettiler. Doğunun zenginlik kaynağı olarak bilinen Hindistan'a denizden ulaştılar. Keşfedilen bölgelerdeki başta değerli madenler olmak üzere ekonomik kaynakları kendi ülkelerine taşıyarak zenginleştiler.

Rönesans Hareketleri

Coğrafi Keşifler sonucu zenginleşen Avrupa'da ekonomik kalkınmayla birlikte bilim, sanat ve edebiyat da hızla gelişti. Bu gelişmelerin yaşandığı döneme "yeniden doğuş" anlamına gelen Rönesans adı verildi. Rönesans'la akıl ve bilim ön plana çıktı ve kilisenin dogmatik düşünceleri sorgulanmaya başlandı.

Reform Hareketleri

Kilisenin dogmatik skolastik düşüncesinin sorgulanması Reform sürecini başlattı. Bu durum Katolik Kilisesi'nin halk ve yönetim üzerindeki etkisini azalttı. Kilisenin baskısından kurtulan Avrupalılar, aklın ve bilimin rehberliğinde hızla gelişmeye ve aydınlanmaya başladılar.

Aydınlanma Çağı

Bu dönem her konuda aklın üstünlüğüne, bilimsel araştırmalara, deney ve gözlem yapmaya önem verilmiştir. Fizik, astronomi, kimya, matematik, tıp gibi bilimler hızla gelişmiştir. Ayrıca dönemin aydınları, millî egemenlik, temel hak ve özgürlükler konusunda halkı aydınlatmışlardır. Aydınlanma Çağı'nda oluşan bilgi birikimi Sanayi İnkılabı'na; halkın hak ve özgürlükler konusunda aydınlatılması Fransız İhtilali'ne neden olmuştur.

Sanayi İnkılabı

Buhar gücü ile çalışan makinelerin yapılmasıyla önce İngiltere'de sonra diğer Avrupa devletlerinde büyük fabrikalar kuruldu. Ucuz ve seri üretime geçen Avrupalılar ekonomik olarak hızla geliştiler. Ancak bu durum ham madde ve pazar arayışına neden oldu. Ham madde ve pazar elde etmek isteyen Batılı devletler sömürgecilğe başladılar. Bu durumun devletler arası rekabete dönüşmesi daha sonra I. Dünya Savaşı'na neden olmuştur.

Fransız İhtilali

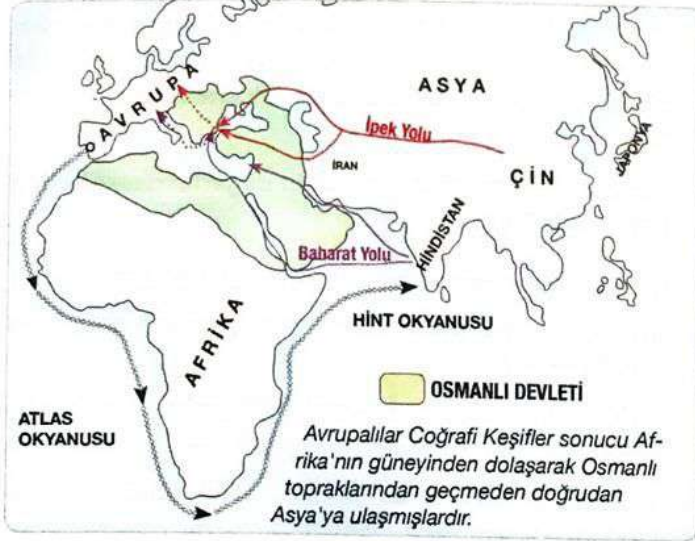
Ekonomik olarak zor durumda olan Fransa'da krallık rejiminin baskıcı tutumu karşısında halk mevcut düzeni değiştirmek için harekete geçti. 1789 yılında yaşanan büyük halk ayaklanması sonunda krallık rejimi yıkılarak cumhuriyet yönetimine geçildi. Kişi hak ve özgürlükleri yasal güvenceye alındı. Hak, özgürlük gibi kavramlar dünyaya yayıldı. Milliyetçilik akını çok uluslu devletlerin yıkılmasına zemin hazırladı.

Avrupa'daki Gelişmelerin Osmanlı Devleti'ne Etkileri

15. yüzyıldan itibaren Avrupa'da meydana gelen gelişmeler genelde evrensel nitelikte gelişmeler olduğu için Osmanlı Devleti'ni de etkilemiştir.

Coğrafi Keşifler'in Osmanlı Devleti'ne Etkileri

Coğrafi Keşifler sonucu İpek ve Baharat yolları önemini kaybetti. Akdeniz limanlarının ticari hacmi azaldı. Bu durum Osmanlı'nın gümrük ve ticari gelirlerini azalttı. Dış ticaretini (ihracat) artırmak isteyen Osmanlı, önce Fransa'ya daha sonra diğer Avrupa devletlerine ticari ayrıcalıklar (Kapitülasyon) tanıdı. Ancak ilerleyen dönemlerde bu durum Osmanlı ekonomisine büyük zararlar vermiştir.

Burası Önemli!

İpek ve Baharat Yolları, Asya ile Avrupa arasındaki en önemli ticaret yollarıydı. Bu yolların kontrolü Osmanlı Devleti'nde olduğu için Avrupalılar ticari faaliyetlerinde Osmanlı'ya vergi ödemek zorunda kalıyorlardı. Bu yollar sayesinde Osmanlı uluslararası ticarete önemli bir devlet konumuna gelmişti.

Sanayi İnkılabı'nın Osmanlı Devleti'ne Etkileri

Avrupalı devletler Sanayi İnkılabı ile makineli üretime geçerek büyük fabrikalar kurdular. Bu sayede daha az emekle daha fazla mal ürettiler. Ürettikleri fazla ürünleri de daha ucuza sanayileşmemiş ülkelere satmaya başladılar. Osmanlı Devleti de sanayileşemediği için bu durumdan olumsuz yönde etkilendi. Bu etkiler şunlardır:

- Avrupa malları kapitülasyonların da etkisiyle Osmanlı pazarlarına hâkim oldu. İthalat artarken ihracat azaldı. Bu durum millî gelirin azalmasına, dış harcamaların artmasına, ekonomik açıdan Avrupa'ya bağımlığa neden oldu.
- Ucuz Avrupa ürünleriyle rekabet edemeyen Osmanlı esnaf ve zanaatkarları dükkanlarını ve atölyelerini kapattı. Bu durum yerli üretimin azalmasına ve işsizliğin artmasına neden oldu.
- Gelişen sanayileri için ham madde ve pazar arayışına giren Avrupalılar yeni sömürgeler elde etmek için harekete geçtiler ve Osmanlı'nın Kuzey Afrika topraklarını işgal ettiler.

Unutma!

Osmanlı Devleti ilk defa Kırım Savaşı (1853) sırasında dış borç almıştır. Daha sonra borçlarını ödeyemeyince iflas etmiştir. Bunun üzerine alacaklı devletler Düyun-ı Umûmiye adında bir teşkilat kurdular (1881). Bu teşkilat Osmanlı'nın gelir kaynaklarının büyük bir kısmına el koydu. Bu durum devletin hem ekonomik bağımsızlığının hem de siyasi bağımsızlığının zarar görmesine neden oldu.

Fransız İhtilali'nin Osmanlı Devleti'ne Etkileri

Fransız İhtilali siyasi, hukuki, toplumsal, askerî vb. pek çok alandaki sonuçlarıyla dünya tarihine yön vermiş evrensel nitelikte bir olaydır. Bu ihtilal ile eşitlik, hürriyet, mülkiyet, güvenlik vb. kavramlar yanında her milletin kendi bağımsız devletini kurma hakkına sahip olduğunu vurgulayan "milliyetçilik" fikrinin yayılması, özellikle Osmanlı gibi çok uluslu imparatorlukları olumsuz yönde etkilemiştir. Fransız İhtilali'nin Osmanlı'ya olan olumsuz ve olumlu etkileri şunlardır.

- Osmanlı egemenliği altında yaşayan Rum, Sırp, Bulgar, Ermeni vb. azınlık gruplar milliyetçilik akımından etkilenecek Batılı devletlerin de kışkırtmasıyla bağımsızlık için ayaklanmışlardır. Osmanlı bu yüzden Balkan topraklarının çoğunu kaybetmiştir.
- Osmanlı devlet adamları Fransız İhtilali'nin ortaya çıkardığı hak, adalet, eşitlik kavramlarını Osmanlı toplumuna uygulayarak devletin bütünlüğünün korunacağını düşünmüşler bu amaçla Tanzimat ve Islahat Fermanlarını ilan etmişlerdir.
- Bazı Osmanlı aydınları azınlık isyanlarının önlenmesi için Avrupa'da olduğu gibi bir anayasa hazırlanmasını, meclis açılmasını ve bu mecliste azınlıklara da temsil hakkı verilmesini istemişlerdir. Bu amaçla Türk tarihinin ilk anayasası sayılan Kanun-ı Esasi ilan edilmiş, Mebusan Meclisi adıyla bir meclis açılarak Meşrutî yönetime geçilmiş, halk ilk defa yönetime katılmıştır.

MAVİ GÖZLÜ ÇOCUK: MUSTAFA

Mustafa Kemal'in Çocukluğu ve Ailesi

- Mustafa Kemal Osmanlı Devleti'nin Balkanlardaki en önemli şehri olan Selanik'te doğup büyümüş, ilk ve ortaokul eğitimi burada almıştır.
- Anne ve baba tarafı Anadolu'dan Rumeli'ye göç eden Türkmen ailelerindendir.
- Mustafa, 1881 yılında, Selanik'in Kocakasım Mahallesi, Islahhane Caddesi'nde bulunan bir evde dünyaya gelmiştir.
- Mustafa'nın babası Ali Rıza Bey, annesi Zübeyde Hanım'dır. Kardeşleri Fatma, Ahmet, Ömer, Mustafa, Naciye ve Makbule'dir. Makbule dışındakiler küçük yaşta ölmüşlerdir.
- Ekonomik olarak orta hâlli bir ailedir. Ali Rıza Efendi; evkaf kâtipliği, gümrük memurluğu, kereste ve tuz ticareti yapmıştır. Zübeyde Hanım ev hanımı olup okuma yazma bilen, yaşadığı dönem göre kültürlü bir kadındı.
- Selanik coğrafi ve kültürel açıdan Osmanlı'nın Batı'ya açılan penceresi konumundaydı. Ayrıca Osmanlı'nın diğer şehirlerine nazaran sosyal, ekonomik ve kültürel açıdan farklı özelliklere sahipti. Bu durum şehirde yaşayanların düşünce yapısını etkilemiştir.

Burası Önemli!

Selanik 1430 yılında Osmanlı tarafından fethedilmiş, 1912 yılına kadar yaklaşık 5 asır Türk egemenliğinde kalmıştır. Selanik (Thesaloniki) günümüzde Yunanistan toprakları içinde kalmaktadır.

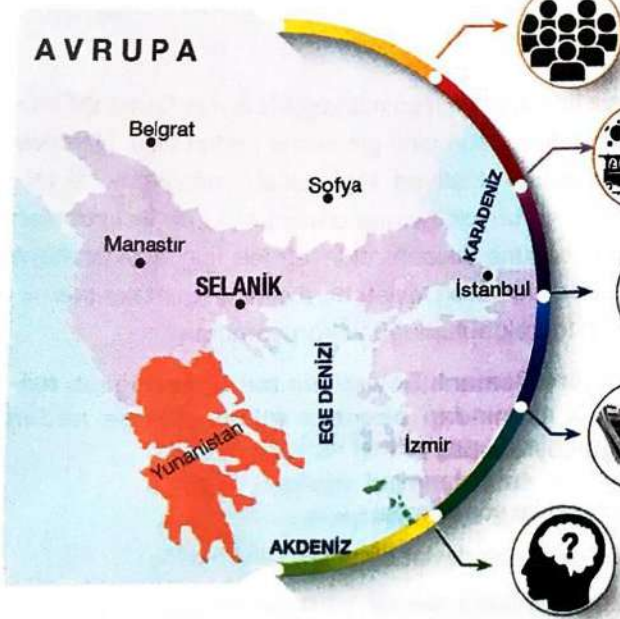
Dikkat!

Mustafa Kemal'in ailesi Balkanların fethi sırasında Anadolu'dan getirilerek iskân edilmişlerdir. Ali Rıza Efendi'nin ailesi Aydın-Söke'den Zübeyde Hanım'ın ailesi, Konya civarından göç etmişlerdir.

AVRUPA

Selanik'te Türklerle birlikte Rum, Sırp, Yunan, Bulgar ve Yahudi gibi farklı etnik ve dini kökenden gelen topluluklar birlikte yaşamışlardır.

Selanik, önemli bir liman şehri olup aynı zamanda demir yolu ağı ile İstanbul'a ve Avrupa'ya bağlı ulaşımın geliştiği bir şehirdi.

İşlek bir liman şehri olması ve Avrupa'yla demir yolu bağlantısı olması Selanik'in ticari ve ekonomik hayatını canlandırmıştır.

Farklı dillerde yerel gazeteler yanında, Avrupa'da çeşitli dillerde basılan gazete, dergi ve kitapları takip etme imkanı bulunuyordu.

Selânik şehrinin sosyal ve kültürel ortamı, Mustafa Kemal gibi burada yaşayanların farklı düşünce ve inançlara karşı saygılı bireyler olmasında, demokratik bir kişilik kazanmasında etkili olmuştur.

Mustafa Kemal'in Eğitim Hayatı

Mustafa Kemal'in eğitim gördüğü okullar

Mahalle Mektebi ve Şemsi Efendi Mektebi

Mustafa Kemal, önce annesinin ısrarlı isteğiyle mahalle mektebine gitse de kısa süre sonra babası onu Şemsi Efendi Okulu'na kaydettirdi. Bu okulda yeni yöntemlerle, araç ve gereçlerle o günün şartlarına göre daha modern ve çağdaş bir eğitim almıştır.

Selanik Mülkiye Rüştiyesi (Ortaokul)

Bu okula kısa bir süre devam etmiştir. Çevresinde gördüğü asker üniformalı insanların da etkisiyle asker olmak istediği için bir müddet sonra bu okuldan ayrılmıştır.

Selanik Askerî Rüştiyesi (Ortaokul)

Annesinin karşı çıkmasına rağmen kendi isteği ile askerî okul sınavına girip kazanmış ve sonra da annesini ikna ederek bu okula kaydolmuştur. Askerlik hayatı bu okulla başlamıştır. Rüştiyede iken Matematik öğretmeni Yüzbaşı Mustafa Efendi ona "Kemal" ismini vermiştir.

Manastır Askerî İdadisi (Lise)

Bu okulda iken arkadaşlarının, okuduğu eserlerin ve öğretmenlerinin etkisiyle düşünce yapısı şekillenmeye başladı.

- Arkadaşı Ömer Naci'nin etkisiyle edebiyat ve hitabet sanatına ilgi duydu.
- Tarih Öğretmeni Kolağası Mehmet Tevfik Bey'den etkilenecek tarihe ilgi duydu.
- Mehmet Emin Yurdakul ve Namık Kemal gibi düşünce adamlarının eserlerini okumaya başlamasıyla vatanseverlik ve milliyetçilik düşüncesi gelişmiştir.

İstanbul Harp Okulu ve İstanbul Harp Akademisi

1899 yılında Harp Okuluna başladı. 1902 yılında "teğmen" rütbesiyle bu okuldan mezun oldu. Harp Okulunu dereceyle bitirince Harp Akademisine girdi ve 1905'te Harp Akademisinden "kurmay yüzbaşı" rütbesiyle mezun oldu.

Mustafa Kemal bu dönem ülke sorunlarıyla ilgilenmeye başlamış ve bu sorunlarla ilgili düşüncelerini cesaretle arkadaşları arasında ifade etmiştir. Bu amaçla sorumluluk üstlenmekten kaçmamış arkadaşlarıyla beraber el yazısı ile gazete çıkarmıştır.

Burası Önemli!

Mustafa Kemal'in öğrencilik yıllarında Osmanlı Devleti'nde farklı kurumlarca yönetilen modern okullar, azınlık okulları, yabancı devlet okulları ve medreseler vardı. Bu yüzden eğitim birliği sağlanamamıştı.

Unutma!

Mustafa Kemal lise (îdadi) öğrencisi iken henüz çocuk yaşta olmasına rağmen 1897 Türk-Yunan Savaşı'na gönüllü olarak katılmak istemiştir. Ancak öğrenci olduğu fark edilince alınmamıştır. Bu durum onun milliyetçi ve vatansever bir kişiliğe sahip olduğunu göstermektedir.

*"Adam olmak için okumak, öğrenmek şarttır.
Başka çaresi yoktur."*

Ali Rıza Efendi

BUHRANLAR BÜYÜK KAHRAMANLAR DOĞURUR

Mustafa Kemal'in Fikir Yapısının Oluşmasını Etkileyen Faktörler

Yerli yazar ve düşünürler

Mustafa Kemal lise yıllarından itibaren Namık Kemal, Mehmet Emin Yurdakul, Tevfik Fikret ve Ziya Gökalp gibi düşünürlerin eserlerini okumuştur. Bu eserler Mustafa Kemal'in milliyetçi ve vatansever bir kişilik kazanmasında etkili olmuştur.

Ailesi/yaşadığı çevre

Mustafa Kemal iç karışıklıkların yaşandığı, sosyal ve siyasi çalkantıların yoğun olduğu Balkanlar'da doğup büyümüştür. Bu durum ülkenin içinde bulunduğu sorunları yakından görmesine ve henüz küçük yaşlardan itibaren bu sorunların çözümüne yönelik fikirler üretmesine neden olmuştur. Ayrıca ailesi onun iyi bir eğitim almasını sağlamıştır.

Yabancı yazar ve düşünürler

Mustafa Kemal Askeri İdadisi yıllarından itibaren Montesquieu, Jean Jacques Rousseau, François Marie Arouet (Volter) gibi yazar ve düşünürlerin eserlerini okumuştur. Bu eserler Mustafa Kemal'in siyaset, yönetim, özgürlük, laiklik, demokrasi gibi konularda fikir dünyasını geliştirmiştir.

Öğretmenleri/Okuduğu okullar

Askerî Rüştiyede iken yeteneklerini fark eden Yüzbaşı Mustafa Bey, geleceğe ait yeni fikirler aşılayan Fransızca öğretmeni Yüzbaşı Nakiyüddin Bey, edebiyat ve şiire ilgi duyması üzerine onu askerlik mesleğine yönlendiren Mehmet Asım Efendi, tarih sevgisini aşılayan ve bu konuda kendisine yeni ufuklar açan Kolağası Mehmet Tevfik Efendi Mustafa Kemal'i etkileyen öğretmenlerindendir.

Burası Önemli

Mustafa Kemal kitap okurken sayfa kenarlarına notlar alır, kimi zaman kendi fikirlerini de bu notların yanına yazardı. Yabancı düşünce adamlarının eserlerinden yararlanmak için Fransızca öğrenmişti.

- Mustafa Kemal gerek eğitim amacıyla gerekse görevi gereği ülkenin farklı coğrafyalarında bulunmuştur. Bu durum bilgi ve tecrübesinin artmasında ve düşünce dünyasının gelişmesinde etkili olmuştur. Ülkenin farklı şehirlerinde görev yapması sayesinde devletin ve halkın içinde bulunduğu durumu, sıkıntıları ve aksayan yönleri yakından görmüş ve bu durumdan kurtulmak için neler yapılması gerektiği konusunda yeni fikirler geliştirmiştir.
- Mustafa Kemal'in doğup büyüdüğü hatta daha sonra görev yaptığı Selanik ve Manastır gibi yerler milliyetçilik isyanlarının en yoğun olduğu yerlerdi. Buradaki azınlıkların Türklere karşı düşmanca davranması Balkanlarda yaşayan Türklerin milliyetçi ve vatansever bir karakter kazanmalarında etkili olmuştur.
- Mustafa Kemal bazı dönemlerde yurt dışı görevine de çıkmıştır. Örneğin 1910 yılında Fransa'ya askeri manevraları izlemek üzerine gitmiş ve bu süreçte askerî tecrübelerini geliştirmiştir. 1913 yılında Bulgaristan'ın başkenti Sofya'da iken diplomasi ve parlamenter yönetim konusunda tecrübe kazanmıştır.

MUSTAFA KEMAL'İN ASKERLİK HAYATI/ADIM ADIM LİDERLİĞE

Mustafa Kemal 1905 yılında Harp Akademisinden mezun olduktan sonra Millî Mücadele Dönemi-ne kadar Trablusgarp'tan Çanakkale'ye; Kafkas Cephesi'nden Suriye Cephesi'ne bir çok savaşa katılmıştır. Bu görevlerde elde ettiği çeşitli başarılar, üstün askerî ve siyasi dehası, vatan ve millet sevgisi, teşkilatçılık ve liderlik özellikleri onu **adım adım** Millî Mücadele'nin ve dolayısıyla Türk mil-letinin liderliğine yükseltmiştir.

derslig
animasyonu

derslig
animasyonu

MANASTIR/SELANİK GÖREVİ

1907'de merkezi Manastır'da bulunan 3. Ordu Karar-gâhının Selânîk şubesine atandı. Burada iken İttihat ve Terakki Cemiyetine üye oldu. Ancak II. Meşrutiyetin ilanından kısa bir süre sonra İstanbul'da meşrutiyet yönetimini istemeyenler bir ayaklanma çıkardılar. **31 Mart Olayı** adı verilen isyanı bastırmak için Selanik'te Mustafa Kemal'in ismini koyduğu, hareket planını hazırladığı ve Kurmay başkanlığını yaptığı "Hareket Ordusu" İstanbul'a gelerek isyanı bastırdı. Mustafa Kemal'in bu faaliyetleri teşkilatçılık özelliklerine sahip olduğunu göstermektedir.

TRABLUSGARP SAVAŞI

İtalyanların Osmanlı toprağı olan Trablusgarp'a sal-dırması üzerine gönüllü olarak buraya gitmiş ve yerli halkı örgütleyerek işgallere karşı direnişe geçirmiştir. Bu durum Mustafa Kemal'in vatanseverlik, liderlik ve teşkilatçılık özellikleri ile ilişkilendirilebilir.

Balkan Savaşı'nın çıkması üzerine Mustafa Kemal Çanakkale ve Gelibolu'nun savunulması amacıyla kurulan askeri birliğin Harekât Şubesi Müdürlüğünü atandı. Bu görevi sırasında bölgeyi daha yakından ta-nımış, Çanakkale Savaşı'nda bu avantajı kullanmıştır.

1905

ŞAM GÖREVİ

Mustafa Kemal'in ilk görev yeri Şam 5. Ordu'dur. Burada iken Havran'da çıkan bir ayaklanmanın bastırılmasında görev aldı. Ülkenin içinde bulunduğu durumun çözümüne yönelik fikirler üretmek için "Vatan ve Hürriyet Cemiyeti"ni kurdu. Bu cemiyet kurması Mustafa Kemal'in vatanseverlik, teşkilatçılık ve liderlik özelliklerine sahip olduğunu göstermektedir.

1907

1910

PIKARDİ MANEVRALARI

Mustafa Kemal 1910 yılında Fransa'da yapılan Pi-cardie Manevraları'na katılmıştır. Mustafa Kemal burada askerlikle ilgili yeteneklerini ortaya koyarak bilgisiyle, manevraları izleyen yabancı subayların dik-katini çekmiştir. Ayrıca modern silahlarla donatılan Avrupa ordularının durumunu ve hareket kabiliyetleri-ni görerek askerlikle ilgili tecrübelerini de geliştirmiştir. Örneğin ilk kez uçağın bir savaş silahı olarak kullanıldığına şahit olmuş ve gelecekte savaşlarda uçağın çok önemli olacağını görmüştür.

1911

1913

SOFYA GÖREVİ

Bulgaristan'ın başkenti Sofya'da Ataşemiliter olarak görev almıştır. Burada yabancı devlet temsilcileri ile görüşerek diplomatik yönünü geliştirmiştir. Meclis çalış-malarını yakından izleyerek parlamenter sistem hakkında bilgi sahibi olmuştur. Batı toplumunun yaşam tarzını ya-kından görmüş, kalkınmanın sebeplerini araştırmıştır.

Burası Önemli

Mustafa Kemal Meşrutiyet'in ilanı ve sonra İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin gizli olmaktan çıkarılması ve yasal bir partiye dönüşmesi gerektiğini belirtti. Ayrıca ordunun siyasetten ayrı tutulması fikrini savundu. Yapılan değişiklikleri yeterli görmeyip köklü değişiklikler isteyince cemiyet mensuplarıyla fikir ayrılığına düşerek cemiyetten ayrıldı.

Trablusgarp Savaşı (1911 - 1912)

Avrupalılar Sanayi İnkılabı sonucu ham madde ve pazar ihtiyacını karşılamak için sömürgecilik faaliyetlerini hızlandırdılar. Özellikle Afrika ve Asya'da sömürgeler elde etmeye başladılar. Bu amaçla Osmanlı toprağı olan Cezayir 1830'da, Tunus 1881'de Fransızlar tarafından işgal edildi. Ayrıca Akdenizi Kızıldeniz ve Hint Okyanusu'na bağlayan ekonomik ve stratejik açıdan çok önemli bir konuma sahip olan Mısır, 1789'da Fransızlar tarafından işgal edilmiş, 1882'de ise İngilizlerin himayesine girmiştir. 19. yüzyıl sonuna gelindiğinde Kuzey Afrika'da Osmanlı Devleti'nin elinde son toprak parçası olarak Trablusgarp kalmıştı.

Trablusgarp Savaşı'nın Nedenleri ve Başlaması

- Sanayi Devrimi sonrası Afrika topraklarının çok büyük bir bölümü Avrupalı devletler tarafından paylaşılmıştı. Son kalan yerlerden birisi Osmanlı toprağı olan Trablusgarp'tı.
- Siyasi birliğini geç tamamlayan İtalya sömürge arayışına girdiğinde Trablusgarp'a göz dikti. Çünkü burası hem coğrafi olarak İtalya'ya çok yakındı hem de Osmanlı Devleti burayı koruyacak güçte değildi.
- İngiltere, Avusturya-Macaristan, Almanya, Fransa ve Rusya ile gizli antlaşmalar yapan İtalya, Trablusgarp üzerindeki emellerini bu devletlere kabul ettirdi.
- Osmanlı Devleti'nin Trablusgarp halkını medeniyet nimetlerinden mahrum bıraktığını, İtalyan Hükûmeti'nin buna daha fazla sessiz kalamayacağını bahane eden İtalya, Bingazi ve Trablusgarp'ın İtalyan yönetimine bırakılmasını ve İtalya'ya yıllık vergi verilmesini talep etti. Osmanlı Devleti bu talepleri kabul etmeyince saldırıya geçti (29 Eylül 1911).

Burası Önemli!

Osmanlılar Kuzey Afrika'daki Trablusgarp, Tunus ve Cezayir için "garp ocakları" ifadesini kullanmışlardır. Cezayir 1516-1830, Tunus 1574-1881, Trablusgarp 1551-1912 yılları arasında Osmanlı idaresinde kalmıştır.

Savaşın Gelişimi

- Osmanlı Devleti bu işgale doğrudan askerî müdahalede bulunamadı. Çünkü Trablusgarp ile doğrudan kara bağlantısı yoktu. İngilizler sömürgeleri altındaki Mısır üzerinden Osmanlı Devleti'nin yardım göndermesini engellemiştir.
- Osmanlı Devleti'nin güçlü bir donanması olmadığı için denizden de müdahale edememiş, hatta silah, cephane ve erzak taşıyan yardım gemileri de İtalyanlar tarafından batırılmıştır.
- Osmanlı yönetimi bölgedeki halkı örgütleyip İtalyanlara karşı bir direniş başlatmak için Mustafa Kemal ve Enver Paşa gibi genç subaylarını gizlice farklı kimlikler kullanarak bölgeye göndermiştir. Bu subaylar halkı örgütleyerek İtalyanlara karşı büyük bir direniş başlattılar. İtalyanlar kıyılara çıkarma yapsalar da bu direniş karşısında iç kesimlere ilerleyemediler.
- Trablusgarp'ta istediklerini elde edemeyen İtalyanların Osmanlı'yı barışa zorlamak için Ege Denizi'ne gelerek birçok Türk gemisini batırıp limanları bombalaması, Rodos ve Oniki Ada'yı işgal ederek Çanakkale Boğazını ablukaya alması ve Balkan Savaşlarının başlaması üzerine Osmanlı Devleti barış istemek zorunda kalmış, böylece İtalya ile Uşi Antlaşması imzalanmıştır.

**Ouchy (Uşi)
Antlaşması
(18 Ekim 1912)**

- ❖ Trablusgarp ve Bingazi İtalya'ya bırakıldı.
- ❖ Osmanlı Devleti, Kuzey Afrika'daki son toprağını da kaybetti.
- ❖ Trablusgarp halkının dinî yönden Osmanlı halifesine bağlı kalması kabul edildi.
- ❖ Yunan işgaline uğrayabileceği nedeniyle On İki Ada geçici olarak İtalya'ya verildi.

Osmanlı Devleti'nin Dağılmasını Önlemeye Yönelik Fikir Akımları ve Yapılan Çalışmalar

XIX. yüzyıl başlarında Osmanlı Devleti dağılma sürecine girdi. Bu gelişme üzerine Osmanlı aydınları ve devlet adamları dağılmayı önlemeye yönelik fikirler üretmeye ve çözüm yolları bulmaya çalıştılar. Bu çözüm yolları ve yapılan çalışmalar şunlardır:

Osmanlılık

fikri, Osmanlı Devleti'nin dağılmasını önlemek amacıyla devletin sınırları içinde yaşayanları hangi din veya milletten olursa olsun kaynaştırarak bir Osmanlı milleti oluşturmayı amaçlar. Bunu sağlamak için Tanzimat ve Islahat Fermanı ilan edilmiş, Kanun-u Esasi ilan edilerek meşrutiyete geçilmiştir. Genç Osmanlılar ve İttihat Terakki Cemiyeti en önemli savunucularıdır.

İslamcılık/ümmetçilik

Osmanlı'nın dağılmasını önlemek için Müslümanların Osmanlı halifesinin etrafında toplanmasını savunan fikir akımıdır. En önemli savunucusu II. Abdülhamit ve Mehmet Akif Ersoy'dur.

Batıcılık fikir akımını savunanlar Osmanlı Devleti'nin geri kalmışlıktan kurtarılması ve yıkılmasının önlenmesi için Batı'nın bilim ve tekniğini, yönetim biçiminin ve düşünce yapısını alınmasını gerekli görmüşlerdir.

Türkçülük

akımını savunanlar Osmanlı Devleti dini, dili, soyu ve ülkesi bir olan bir topluma dayanarak varlığını sürdürebileceğine inanmışlardır. Fransız İhtilali'nin yaydığı milliyetçilik fikri ve azınlıkların çıkardığı bağımsızlık isyanları Ziya Gökalp ve Mehmet Emin (Yurdakul) gibi bazı Osmanlı aydınlarında Türkçülük fikrinin doğmasına zemin hazırladı.

Burası Önemli

Osmanlılık fikri Balkan uluslarının bağımsızlık isyanları çıkarması ve daha sonra yaşanan Balkan Savaşları ile etkisini kaybetmiştir. İslamcılık fikri ise I. Dünya Savaşı sırasında bazı Müslüman grupların Osmanlı'ya karşı İngilizlerin tarafından yer alması ile etkisini kaybetmiştir. Türkçülük akımı Milli Mücadele'nin kazanılmasında etkili oldu.

Tanzimat Fermanı: Ülkedeki tüm Müslümanlar ve gayrimüslimler kanun önünde eşit sayılmıştır. Can, mal ve namus güvenliği yasal güvenceye alınmıştır. Adil yargılanma, vergi adaleti, askerlik, rüşvet ve adam kayırma konularında düzenleme yapılmıştır. Osmanlı tarihinde batılı hukuk kurallarına geçişin ve demokratikleşme sürecinin başlangıcı sayılmaktadır.

Islahat Fermanı: Avrupalı devletlerin baskısıyla Islahat Fermanı adıyla yeni bir ferman yayınlandı. Bu fermanla gayrimüslim azınlık hakları genişletilerek Müslümanlarla eşit hâle getirildi. Ancak azınlık isyanları önlenemedi.

I. Meşrutiyet: Genç Osmanlıların (Jön Türkler) etkisiyle II. Abdülhamit tarafından Türk tarihinin ilk anayasası olan Kanun-ı Esasi ilan edilerek meşrutiyet yönetimine geçilmiştir. Meşrutiyet'in ilanı ile ilk kez halk seçme seçilme hakkını kullanarak padişahın yanındaki yönetime ortak olmuştur. Meclis-i Mebusan ve Meclis-i Ayan olmak üzere iki meclis açılmıştır. Fakat padişah II. Abdülhamit 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşı nedeniyle meclisi süresiz kapatmıştır.

II. Meşrutiyet: İttihat ve Terakki Cemiyetinin baskısıyla II. Abdülhamit tarafından meşrutiyet tekrar ilan edildi (23 Temmuz 1908). Kanun-ı Esasi tekrar yürürlüğe konuldu. Yapılan değişikliklerle padişahın yetkileri azaltılırken meclisin yetkileri artırıldı. Ancak 1909 yılında Meşrutiyet karşıtları İstanbul'da "31 Mart İsyanını" çıkardılar. İsyan, Selanik'ten gelen; komutanlığını Mahmut Şevket Paşa'nın ve kurmay başkanlığını Mustafa Kemal'in yaptığı "Hareket Ordusu" tarafından bastırıldı.

Balkan Savaşları (1912 - 1913)

**derslig
animasyonu**

Balkanlar, güneybatıda Adriyatik Denizi, güneyde Akdeniz, güneydoğuda Ege Denizi, Marmara Denizi; doğuda Karadeniz ile çevrili bir yarımada'dır. Osmanlı Devleti Kuruluş Dönemi'nden itibaren Balkanları fethetmiş, iskân politikasıyla Anadolu'dan getirdiği Türkleri buraya yerleştirerek Rumeli ve Balkanları Türk yurdu hâline getirmişti. Ancak 1789 Fransız İhtilali sonrası ortaya çıkan milliyetçilik akımının etkisiyle burada yaşayan uluslar, Batılı devletlerin etkisiyle bağımsızlık için ayaklanmışlardır. Osmanlı Devleti Tanzimat ve Islahat fermanı, Kanunuesasi ve Meşrutiyet ilanları ile yönetim, hukuk, toplumsal vb. alanlarda iyileştirmeler yapsa da ayaklanmaları durduramamış ve zamanla Balkan uluslarının çoğu bağımsızlıklarını kazanmışlardır. Bağımsızlığını kazanan Balkan uluslarının bir sonraki hedefleri ise Türkleri tamamen Balkanlardan çıkarmak olmuştur.

I. Balkan Savaşı (1912-1913)

- Balkan ulusları Osmanlı Devleti'ni Balkanlar'dan tamamen çıkarıp topraklarını genişletmek istemişlerdir. Başta Rusya olmak üzere Avrupalı devletler hem bu konuda Balkan uluslarını kışkırtmışlar hem de Osmanlı'ya karşı birleşmelerini sağlamışlardır.
- Osmanlı Devleti'nin Trablusgarp Savaşı ile uğraşması ve zor durumda olmasını fırsat bilen Yunanistan, Sırbistan, Karadağ ve Bulgaristan aralarında ittifak yaparak 1912 yılı Ekim ayında Osmanlı Devleti'ne karşı saldırıya geçtiler.
- Osmanlı Devleti; ordu içindeki siyasi (İttihatçılar ve İtilafçılar) çekişmeler, ordunun ulaşım ve ikmal hatlarının yeterli olmaması gibi nedenlerle I. Balkan Savaşı'nda ağır bir yenilgi aldı.
- Savaş sonrası yapılan Londra Antlaşması ile Midye-Enez hattının batısındaki Balkan toprakları (Edirne dâhil) kaybedilmiştir.

Unutma!

Balkan Savaşları Osmanlılık fikrinin uygulanmayacağını, ve ordu ile siyasetin birbirinden ayrılması gerektiği fikrini güçlendirmiştir.

II. Balkan Savaşı (1913)

- I. Balkan Savaşı sonunda en fazla toprak alan devlet Bulgaristan olmuştur. Öyle ki Bulgaristan Ege Denizi'ne kadar ulaşmıştır.
- Bu duruma tepki gösteren Yunanistan'ın Sırbistan ile ittifak yapması üzerine Bulgaristan bu devletlere savaş açtı.
- Savaş başladıktan sonra Karadağ, Romanya ve Osmanlı Devleti de bu savaşa dahil olmuşlardır.
- Osmanlı Devleti de Bulgaristan'a savaş açarak Edirne'yi Bulgarlardan geri almıştır.

Balkan Savaşlarının Sonuçları

- Osmanlı Devleti'nin küçük Balkan devletlerine yenilmesi devletin itibarını önemli ölçüde azalttı.
- Balkan topraklarından Anadolu'ya büyük bir göç dalgası yaşandı. Osmanlı'nın sınırları daralırken nüfusu arttı.
- Balkanlardaki altı asırlık Türk hâkimiyeti sona erdi. Batı Trakya, Makedonya, Arnavutluk, Ege Adaları ve On İki Ada kaybedildi.

**Balkan Savaşları
Sonrası Osmanlı
Devleti'nin Yaptığı
Antlaşmalar**

- ◆ İstanbul Antlaşması (Bulgaristan-Osmanlı): Meriç Nehri iki devlet arasında sınır olmuştur.
- ◆ Atina Antlaşması (Osmanlı-Yunanistan): Batı Trakya, Girit ve Selânik Yunanistan'a bırakılmıştır.
- ◆ İstanbul Antlaşması (Osmanlı-Sırbistan): Sırbistan'da kalan Türklerin ve Müslümanların haklarını korumaya yönelik kararlar alınmıştır.

Ateşkes Antlaşması: Savaşan tarafların çatışmaları geçici olarak durdurmak için yaptıkları resmi anlaşmadır.

Osmanlı Devleti ile İtilaf Devletleri arasında Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanmasıyla I. Dünya Savaşı sona erdi.

Anzak: I. Dünya Savaşı'nda, Avustralya ve Yeni Zelanda askerlerinden oluşan ortak birliklerin adı.

Mustafa Kemal, Çanakkale Savaşlarında Anıburnu'nda Anzakların yaptığı çıkarmayı durdurmuştur.

Asayiş: Bir yerin düzenli ve güvenli olma hâli.

Pontus Rum ayaklanmaları sonucu Karadeniz Bölgesi'nde asayiş bozulmuştur.

Bağımsızlık: Bir devletin, başka bir devlete bağımlı olmaksızın, kendi kararlarını alabilme durumu.

Osmanlı Devleti İngiltere'nin baskısına rağmen Goben ve Breslaw adındaki gemileri teslim etmemiştir.

Bloklama: Farklı ülkelerin, ortak politik, ekonomik veya askeri amaçlar doğrultusunda bir araya gelerek oluşturdukları ittifak veya gruplaşmalardır.

I. Dünya Savaşı öncesi devletler İttifak ve İtilaf bloklarına ayrıldılar.

Nazır: Osmanlı Devleti'nde devlet bakanı. Bahriye (Deniz) Nazırı, Harbiye (Savaş-Savunma) Nazırı gibi.

Bahriye Nazır Salih Paşa ile Mustafa Kemal Amasya'da görüştü.

-İşevik: Çoğunluktan yana anlamına gelen Rusça kelime. -nin'in siyasal düşüncelerini benimseyen kimseler.

17'de Rusya'da yapılan Bolşevik İhtilal ile Çarlık yıkılmıştır.

niyet: Ortak bir amaç doğrultusunda bir araya gelen insanların oluşturduğu topluluk.

Milli Mücadele Dönemi'nde, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti kurularak ulusal direniş örgütlendi.

Cihat: Din adına yapılan savaş.

I. Dünya Savaşı sırasında Osmanlı Devleti, cihat ilan ederek İslam dünyasını savaşa katılmaya çağırdı.

Delege: Bir kurum veya devlet adına özel bir görevi yerine getirmek üzere seçilen kişi.

Ülkenin dört bir yanından gelen delegeler kendi illerini temsilen Sivas Kongresi'ne katılmışlardır.

Egemenlik: Egemenlik ya da hâkimiyet, bir toprak parçası üzerindeki kural koyma gücü ve hukuk yaratma kudretidir.

TBMM açıldıktan kısa bir süre sonra Teşkilat-ı Esasiye adıyla Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk anayasası kabul edilmiştir.

Egemen Devlet: Kendi kararlarını bağımsız bir şekilde alabilen ve yönetebilen devlet.

Lozan Antlaşması'yla Türkiye, tam bağımsız bir egemen devlet olarak uluslararası alanda tanındı.

Boğazların denetiminin uluslararası bir komisyona bağlanması Türkiye'nin egemenliğine aykırı bir durum oluşturmuştur.

Fetva: İslami hukuk kurallarına göre bir sorunun çözümü için açıklayan resmi belge.

Şeyhülislam, I. Dünya Savaşı'nda cihat ilanı için fetva verince Osmanlı'nın savaşa girme kararını destekledi.

Genelge: Resmi kurumlar tarafından belirli bir konuda talimat veya bilgilendirme amacıyla yayınlanan yazı.

Mustafa Kemal, Amasya Genelgesi'ni yayımlayarak Türk halkına Milli Mücadele çağrısında bulundu.

Güçler Birliği: Yasama, yürütme ve yargı güçlerinin tek bir otoritede toplanması.

TBMM yasama, yürütme ve yargı yetkisini kendinde toplayarak güçler birliği ilkesini uygulamıştır.

Halk Oylaması (Referandum): Toplumsal veya siyasi konularda halkın görüşünü almak için yapılan oylama.

Batı Trakya'nın geleceği referandum ile belirlenecektir.

Halife: İslam dünyasında, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) siyasi ve dini liderliğinin varisi olarak görülen kişidir.

Almanlar Osmanlı padişahının halifelik yetkisini kullanarak tüm Müslümanları kendi yanlarında savaşa dahil etmek istediler.

İlhak: Bir bölgenin egemenlik altına alınması.

15 Kasım 1918'de İngiliz ordusu Musul'u ilhak etti.

İmtiyaz: Belirli bir gruba verilen özel hak veya ayrıcalık.

Kapitülasyonların kaldırılması ile yabancı tüccarlara verilen gümrük indirimi gibi imtiyazlar kaldırılmıştır.

İrade: Bir şeyi yapma veya yapmama kararı alma gücü.

Son Osmanlı Mebusan Meclisi'nde işgalcilerin baskılarına rağmen milletvekilleri iradelerini kullanarak tam bağımsızlık kararı almışlardır.

İstihkâm: Düşman saldırılarına karşı savunma amacıyla hazırlanan yapılar.

Çanakkale Savaşı sırasında, Osmanlı ordusu tarafından güçlü savunma hatları ve istihkâmlar kuruldu.

İstiklal: Bağımsızlık.

Türk halkı işgalcilere karşı verdiği İstiklal Savaşı'nı kazanmıştır.

İtilaf - İttifak: Karşılıklı çıkarlara dayalı kurulmuş ilişkilere ittifak, ittifak üyelerinin her birine müttefik denir. İtilaf kelimesi anlaşma, uzlaşma ve uyuşma anlamına gelir. İtilaf ve ittifak kelimesi genellikle birlikte kullanılan kelimelerdir.

I. Dünya Savaşı öncesi İngiltere, Fransa ve Rusya İtilaf Devletlerini; Almanya, İtalya ve Avusturya-Macaristan İttifak Devletlerini kurdular.

Kamuoyu: Toplumun genel görüşü veya düşüncesi.

Genelge ve kongreler kamuoyunun bağımsızlık yönünde birleşmesini sağladı.

Kilikya: Türkiye'nin Alanya ile İskenderun Körfezi arasında kalan güney bölgelerini kapsayan coğrafi bölge.

Sevr Antlaşması, Kilikya bölgesinin Fransa tarafından işgal edilmesini öngörüyordu

Kongre: Belirli konuları tartışmak üzere çeşitli yerlerden gelen kişilerin katılımıyla yapılan toplantı.

Sivas Kongresi, ülkenin dört bir tarafından gelen delegelerin katılımıyla toplandı ve kongrede tam bağımsızlık kararı alındı.

Lağvetmek: Bir kuruluşu veya bir uygulamayı sonlandırmak.

II. Abdülhamit Mebusan Meclisi'ni geçici olarak lağvetti.

Lojistik: Ürün, hizmet ve insan gibi kaynakların, ihtiyaç duyulan yerde ve istenen zamanda temin edilmesi.

Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı sırasında pek çok cephenin lojistiğini sağlayamadığı için savaşları kaybetmiştir.

Manda ve Himaye: Bir ulusun, başka bir ulusun yönetimini geçici olarak üstlenmesi.

Erzurum ve Sivas Kongrelerinde manda ve himaye fikri kesinlikle reddedilerek tam bağımsızlık kararı alınmıştır.

Mebus: Milletvekili.

İlk Osmanlı Mebusan Meclisi'nde 69 Müslüman mebusa karşılık 46 gayrimüslim mebus vardı.

Meclis-i Mebusan: Osmanlı Devleti'nde yasama organı.

Osmanlı Mebusan Meclisi 1876'da açılmıştır.

Milis: Sivil halktan oluşmuş olan silahlı güç.

Kuvayı Milliye birlikleri, düzenli ordu kurulana kadar Anadolu'da işgalcilere karşı milislerin (sivil halk) direnişini organize etti.

Milli Egemenlik: Yönetim yetkisinin halka ait olması.

TBMM'nin açılmasıyla milli egemenlik hayata geçirilmiştir.

Milli-Ulusal İrade: Halkın, yönetim üzerindeki karar verme gücü.

Mebusan Meclisi'nin kapatılmasıyla ortadan kaldırılmak istenen milli irade, TBMM'nin açılmasıyla yeniden hayata geçirilmiştir.

Misak: Sözleşme, antlaşma.

Misak-ı Milli kararlarıyla milli sınırlarımız belirlenmiştir.

Miting: Belirli bir amaçla yapılan toplu gösteri veya toplantı.

Havza Genelgesi ile Anadolu'da başlayan işgallerin protesto edilmesi için mitingler yapılması istenmiştir.

Muhafaza-Müdafa: Koruma.

Türk halkı işgallere karşı topraklarını korumak için Muhafaza-i Müdafaa-i Hukuk (Hakların korunması) adıyla cemiyetler kurmuştur.

Muhallif: Bir düşünceye veya olaya karşı çıkan kişi.

İstanbul Hükümeti, başlangıçta Anadolu'daki Milli Mücadele hareketine muhalif bir tutum sergiledi.

Muhip: Bir şeye veya birisine karşı sevgi besleyen.

Milli Mücadele yıllarında İngilizlerle iyi ilişkiler kurulması için İngiliz Muhipleri Cemiyeti kurulmuştur.

Seferberlik: Ülkenin, savaşa hazır hâle getirilmesi için yapılan tüm hazırlıklar.

I. Dünya Savaşı başlayınca Osmanlı yönetimi savaşa girme ihtimaline karşı seferberlik ilan etmiştir.

Tam Bağımsızlık: Her alanda, dış etkilere bağımsız olarak karar alma durumu.

Kapitülasyonların kaldırılmasıyla adli, idari, ekonomik vb. alanlar da tam bağımsızlığın sağlanması amaçlanmıştır.

Tehcir: Bir topluluğu zorla başka bir yere göç ettirme.

I. Dünya Savaşı yıllarında Doğu illerimizde Türk köylerine sadırlarak halkı katleden bazı Ermeni gruplar çıkarılan Tehcir Kanunu ile Kuzey Suriye bölgesine göç ettirilmiştir.

Temsil: Bir kimsenin ya da bir topluluğun verdiği yetkiyle onların yerine davranma

Londra Konferansı'nda Türk halkını TBMM üyeleri temsil etmiştir.

Teslimiyetçilik: Bir devletin veya siyasi grubun, dış baskılara, tehditlere karşı kendi çıkarlarını koruyamama veya savunmaktan vazgeçme eğiliminde olması durumudur.

İstanbul Hükümeti işgaller karşısında teslimiyetçi davranmıştır.

Terhis: Askerin görev süresinin sona ermesi

Mondros Ateşkes Antlaşması ile Osmanlı ordusu terhis edilmiştir.

Tersane: Gemi inşa ve onarımının yapıldığı yer.

Mondros Ateşkes Antlaşması ile tersanelerimiz işgal devletlerinin denetimine bırakılmıştır.

Topyekûn: Bütün olarak, hep birlikte.

Milli Mücadele, Türk milletinin topyekûn katılımıyla yürütülen bir bağımsızlık savaşıydı.

Uluslararası: Birden fazla ulus veya devleti ilgilendiren, sınır ötesi etkileşimlerde bulunan.

Lozan Barış Antlaşması, Milli Mücadele'nin uluslararası alanda zaferle sonuçlanmasını sağlayarak Türkiye'nin egemen ve bağımsız bir devlet olarak tanınmasına yol açtı.

Vellaht: Bir hükümdarın ölümü ya da tahttan çekilmesi durumunda yerine geçecek olan kimse, hükümdar aday

Avusturya-Macaristan İmparatoru'nun vellahtının öldürülmesiyle Birinci Dünya Savaşı başlamıştır.

Vilayet-i Sitte: Osmanlı'nın son dönemlerinde doğu bölgelerindeki Erzurum, Van, Diyarbakır, Bitlis, Sivas ve Elazığ illerinden oluşan altı (sitte) il (vilayet).

Jeopolitik Konum: Bir ülkenin coğrafi konumunun, uluslararası politika ve stratejik önem açısından taşıdığı değer.

Osmanlı Devleti, Akdeniz'i Karadeniz'e bağlayan Boğazlara sahip olduğu için jeopolitik açıdan önemli bir konumdaydı.

İTTİFAK DEVLETLERİ

- ❖ ALMANYA
- ❖ İTALYA
- ❖ AVUSTURYA-MACARİSTAN
- ❖ Osmanlı, Bulgaristan

İTİLAF DEVLETLERİ

- İNGİLTERE
- FRANSA
- RUSYA

ABD, Japonya, Kanada, Romanya, Brezilya, Portekiz, Belçika, Yunanistan, Avustralya

I. Dünya Savaşı'na Neden Olan Gelişmeler (Genel Nedenler)

Sanayi İnkılabı

Sanayileşen devletlerin fabrikalarında işlemek için ham madde ve pazar arayışına girmeleri sömürgecilik yarışını askerî ve siyasi çekişmeye dönüştürmüştür.

Fransız İhtilali

İhtilalle ortaya çıkan "milliyetçilik" düşüncesi, çok uluslu devletlerin içerisindeki azınlıkların isyan etmelerine neden olmuş, bu durum uluslararası siyasi dengeleri değiştirmiştir.

Silahlanma Yarışı

Özellikle sanayisi gelişmiş olan büyük devletler sömürge elde etmek, mevcut sömürgelerini korumak ve rakiplerine üstünlük sağlamak için hızla silahlanmışlardır.

Bloklaşmalar

Hızla artan silahlanma ve uluslararası rekabet, çıkarları ve düşmanları ortak olan devletlerin birlikte hareket etmesine neden olmuş, ittifaklar kurulmuştur.

I. Dünya Savaşı'nın Özel Nedenleri

- Devletler arasındaki ikili ilişkilerde meydana gelen sorunlar, I. Dünya Savaşı'nın özel nedenlerini oluşturmaktadır. Bunlar da yine savaşın genel nedenlerine bağlı olarak ortaya çıkan askerî, siyasi ve ekonomik çıkar çatışmalarıdır.
- Örneğin Almanya'nın Fransa'nın elindeki Alsas Loren bölgesini işgal etmesi, Rusya'nın Balkanlarda uyguladığı Panslavizm (Slav birliği) politikasının Avusturya Macaristan'ın toprak bütünlüğünü tehdit etmesi, Rusya'nın sıcak denizlere inme hedefleri, İtalya'nın Balkanlara hâkim olma amaçları gibi gelişmeler I. Dünya Savaşı'nın özel nedenlerindendir.

Unutma

I. Dünya Savaşı öncesi Avrupalılar Üçlü İttifak (Almanya, İtalya, Avusturya-Macaristan) ve Üçlü İtilaf (İngiltere, Fransa, Rusya) olarak iki bloğa ayrılmışlardı. Ancak savaş başladıktan sonra yeni katılımlar oldu. İttifak grubuna Osmanlı ve Bulgaristan katılırken İtilaf grubuna başta ABD ve Japonya olmak üzere onlarca devlet ve sömürge katılmıştır.

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NIN
BAŞLAMASI VE GELİŞİMİ

20. yüzyılın başlarında özellikle İngiltere ve Almanya öncülüğünde kurulan İttifak ve İtilaf blokları arasında ekonomik ve siyasi nedenlerden gergin bir ortam oluşmuştu. Olası bir savaş için bütün şartlar hazır. Adeta sahaya çıkmış olan iki takımın maça başlamak için hakemin düdüğü çalmasını bekledikleri gibi ülkeler de savaş için çıkacak bir işaret bekliyorlardı. Bu sırada Avusturya-Macaristan veliahtı François (Franz) Ferdinand ve eşi, Saraybosna'yı ziyaretleri sırasında bir Sırp milliyetçisi tarafından öldürüldü (28 Haziran 1914). Bu olaydan sonra Avusturya-Macaristan İmparatorluğu, suikasttan sorumlu tuttuğu Sırbistan'a savaş açtı (28 Temmuz 1914). Rusya, Sırbistan'ın; Almanya, müttefikleri Avusturya-Macaristan'ın yanında savaşa girdi. İngiltere ve Fransa müttefikleri Rusya'nın yanında yer alarak savaşa dahil olunca savaş kıta geneline yayılmaya başladı. Avrupa'da başlayan savaş Osmanlı Devleti, Japonya ve ABD'nin de katılımıyla dünya savaşına dönüştü. Osmanlı Devleti ve Bulgaristan İttifak Devletlerinin; ABD ve başka pek çok devlet İtilaf Devletlerinin yanında savaşa katıldı. İtalya İttifak grubundan İtilaf grubuna geçerken Japonya ise Uzakdoğu'daki Alman sömürgelerine saldırdı.

Yukarıda verilen metne göre aşağıdaki ifadeleri doğru "D" veya yanlış "Y" olarak değerlendiriniz.

- I. Dünya Savaşı'nın asıl nedeni Avusturya-Macaristan veliahtının öldürülmesidir. ☐
- İngiltere, Fransa, Rusya, ABD ve Japonya İtilaf Devletleri içinde; Almanya, Avusturya-Macaristan, Osmanlı ve Bulgaristan İttifak Devletleri içinde yer almıştır. ☐
- Avrupa'da başlayan savaş, Amerika, Japonya ve Osmanlı gibi devletlerin katılımıyla başka kıtalara da yayıldığı için dünya savaşı hâline gelmiştir. ☐
- Japonya'nın savaşa girmesi ile İttifak Devletleri'nin grubundaki devlet sayısı artmıştır. ☐
- Birinci Dünya Savaşı başladıktan sonra İtalya taraf değiştirmiştir. ☐

★ Etkinlik 2 Aşağıda verilen tanımlarla kavramları doğru bir şekilde eşleştiriniz.

Ortak bir hedef doğrultusunda birleşmek, uzlaşma, anlaşma

1

a

İttifak

Devletlerin aralarında politik ve askeri yönden işbirliği yaparak gruplaşmaları

2

b

İtilaf

Rusya'nın Slav ırkından olanları kendi hâkimiyeti altında toplama siyasetidir.

3

c

Panslavizm

Bir hükümdardan sonra onun yerine geçecek olan kimse, hükümdar adayı.

4

d

Bloklama

Devletler arasında ortak fayda sağlayacak karşılıklı çıkarlara dayalı ilişkiler kurma

5

e

Veliaht

1

2

3

4

5

☆ Etkinlik 3

I. Dünya Savaşı'nda tarafları gösteren haritaya göre aşağıdaki ifadeleri doğru "D" veya yanlış "Y" olarak işaretleyiniz.

- a. I. Dünya Savaşı'na Avrupa dışında kalan başka devletler katılmamıştır. ☐
- b. Bulgaristan dışındaki Balkan Devletleri'nin çoğunluğu İtilaf grubunda savaşa katılmıştır. ☐
- c. Avrupa Devletleri'nin tamamı zamanla I. Dünya Savaşı'na dahil olmak durumunda kalmışlardır. ☐
- d. Savaş öncesi bloklardaki devlet sayısı eşitken sonradan İtilaf bloğuna katılan devlet sayısı artmıştır. ☐
- e. Osmanlı Devleti savaş başladıktan sonra Almanya ve Avusturya- Macaristan'nın yanında savaşa girmiştir. ☐

☆ Etkinlik 4

I. Dünya Savaşı'nın nedenlerinin hangi alanla ilgili olduğunu (Askeri, siyasi, ekonomik, milliyetçilik) karşılıklarına yazınız.

1. Avrupalı devletlerin enerji kaynağı ham madde ve pazar bulmak için sömürge yarışına girmesi
2. Rusya'nın Balkanlardaki Slavları kendi yanına çekmek için panslavizm politikası uygulaması
3. İtalya'nın Roma İmparatorluğu'nun toprakları olan Akdeniz havzasına hâkim olmak istemesi
4. Almanya'nın Fransa'nın elindeki kömür ve demir yatakları bulunan Alsas Loren'i işgal etmesi
5. İmparatorluklar içindeki azınlık ulusların kendi bağımsız devletlerini kurmak istemesi

Birinci Dünya Savaşı Öncesi Avrupalı Devletlerin Osmanlı'ya Karşı Politikaları

Dünya genelinde sahip olduğu sömürgele-
rinden dolayı "Güneş batmayan imparatorluk"
denilen **İngiltere**, önce sömürge yolları üzerinde
bulunan Mısır'ı işgal etmiş sonra da gözünü
petrol bulunan Orta Doğu'ya dikmişti.

Rusya'nın en önemli politikası Boğazları
ele geçirip sıcak denizlere inmekti. Bu
yüzden Osmanlı'yı zayıf düşürmek amacıyla
Osmanlı içindeki Slav Ortodoks Hristiyanları
ayaklandırmak için sürekli kışkırtmıştır.

Sömürge elde etmek için Ce-
zayir ve Tunus'u işgal eden **Fransa**
azınlık haklarını bahane ederek ken-
di çıkarları için Osmanlı Devleti'ni
baskı altına almaya çalışmıştır.

Ege Denizi'ne inmeyi hedef-
leyen **Avusturya - Macaristan**,
kendisine engel olarak gördüğü
Osmanlı Devleti'ni Balkanlardan
tamamen çıkarmayı istemiştir.

İngiltere ve Fransa ile rekabete giren **Almanya**
Osmanlı ile iyi ilişkiler geliştirip Osmanlı top-
raklarında önemli yatırımlar yaparak nüfuz elde
etmeye, Osmanlı'nın doğal kaynaklarından ya-
rarlanmaya çalışmıştır.

İtalya gelişen sanayisine ham madde
ve pazar bulmak için Osmanlı'nın Kuzey
Afrika'daki toprağı Trablusgarp'ı işgal etmiş,
Balkanlar, Ege ve Akdeniz'deki hâkimiyet
alanını genişletmeyi amaçlamıştır.

Yukarıda verilen bilgilere göre aşağıdaki ifadeleri doğru "D" veya yanlış "Y" olarak değerlendiriniz.

☆ Etkinlik 5

- Başta İngiltere olmak üzere Batılılar dünyanın pek çok kıtasında sömürge elde etmişlerdir. ☐
- Avrupalılar Sanayi İnkılabı sonrası Osmanlı topraklarını ham madde ve pazar kaynağı olarak görmüşlerdir. ☐
- Avrupalı devletler her zaman Osmanlı Devleti'ne karşı askerî ve siyasi olarak ortak hareket etmişlerdir. ☐
- Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı öncesinde diğer Avrupalı devletler gibi sömürgecilik politikası izlemiştir. ☐
- Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı öncesi Kuzey Afrika'daki topraklarını tamamen kaybetmiştir. ☐
- Osmanlı Devleti 20. yüzyıl başlarında Batı karşısında askerî ve siyasi açıdan zayıf bir duruma düşmüştür. ☐
- Osmanlı Devleti Avrupalıların yayılmacı emellerine karşı kendini koruma için denge politikası uygulamıştır. ☐

1. I. Dünya Savaşı'nın nedenlerinden bazıları şunlardır:
- Almanya ve İtalya'nın ham madde ve pazar arayışı
 - Almanya'nın, Fransa'nın Alsas - Loren bölgesini işgal etmesi
 - Rusya'nın Balkanlarda Panslavizm politikası uygulamaya çalışması

Bu maddelerde I. Dünya Savaşı'nın nedenlerinden hangisine değinilmemiştir?

- A) Milliyetçilik
- B) Sömürgecilik
- C) Silahlanma yarışı
- D) Uluslararası rekabet

2. Birinci Dünya Savaşı'nın siyasi, askerî ve ekonomik nedenleri bulunmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi I. Dünya Savaşı'nın siyasi nedenlerine örnek olarak verilebilir?

- A) Pazar arayışı
- B) Silahlanma yarışı
- C) Ham madde rekabeti
- D) Milliyetçilik hareketleri

"Sanayi İnkılabı sonucunda üretim kapasitelerini artıran devletler ellerindeki ürünleri satmak için pazara ve daha fazla üretebilmek için ham maddeye ihtiyaç duydular. Bu durum devletler arasındaki çekişmelerin ve sonuç olarak I. Dünya Savaşı'nın en önemli nedeni olmuştur." **diyen bir tarihçi I. Dünya Savaşı'nın hangi nedeninden söz etmiştir?**

- A) Sosyal farklılıklar
- B) Ekonomik rekabet
- C) Yönetim farklılıkları
- D) Siyasi ve askerî çekişmeler

4. Aşağıdakilerden hangisi Birinci Dünya Savaşı'nda İtilaf Devletleri blokunda yer almamıştır?

- A) İngiltere
- B) Fransa
- C) Almanya
- D) Rusya

5. XX. yüzyılın başlarına gelindiğinde Avrupa'da siyasi ortam oldukça gergindi. Olası bir savaş için bütün şartlar oluşmuştu. Bu gergin atmosferde, Saraybosna'yı ziyaret eden Avusturya-Macaristan veliahtının bir Sırp tarafından öldürülmesi savaşın bahanesi oldu. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu, suikasttan sorumlu tuttuğu Sırbistan'a savaş açtı. (28 Temmuz 1914). Diğer Avrupalı devletler de kısa sürede savaşa katıldılar.

Bu metinden I. Dünya Savaşı ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Savaşın Avrupa'da başladığına
- B) Suikast olayının savaşı tetiklediğine
- C) Savaşı İtilaf Devletleri'nin kazandığına
- D) Savaşı ilk başlatan devletin Avusturya-Macaristan olduğuna

6. İngiltere'nin I. Dünya Savaşı'na girerken en büyük amacı yeni sömürgeler elde etmek olmuştur.

Buna göre İngiltere'nin I. Dünya Savaşı sürecinde gerçekleştirdiği aşağıdaki faaliyetlerden hangisi bu bilgiyi doğrulamaktadır?

- A) Osmanlı'ya sığınan Alman gemilerinin kendisine teslim edilmesini istemesi
- B) İtilaf Devletleri'ne katılması şartıyla Batı Anadolu'yu İtalyanlara vermesi
- C) Müttefiki olan Rusya'ya yardım götürmek için Çanakkale Boğazına saldırması
- D) Osmanlı'nın petrol kaynaklarının olduğu Irak topraklarını işgal etmesi

7. Bazı devletler I. Dünya Savaşı başlarında tarafsızlıklarını ilan etse de çıkarları gereği zamanla bu savaşa dahil olmuşlardır.

Aşağıdakilerden hangisi I. Dünya Savaşı'na sonradan katılan devletlerden değildir?

- A) Sırbistan
- B) ABD
- C) Brezilya
- D) Bulgaristan

8. Avrupa'da başlayan I. Dünya Savaşı Osmanlı Devleti, Japonya ve ABD'nin de katılmasıyla dünya savaşına dönüşmüştür.

Bu durumun aşağıdakilerden hangisine yol açtığı söylenebilir?

- A) Savaşın kısa sürede sona ermesine
- B) Osmanlı Devleti'nin savaşı kazanmasına
- C) Savaşın daha geniş alanlara yayılmasına
- D) Savaşta daha az can ve mal kaybının yaşanmasına

9. Birinci Dünya Savaşı'nın nedenleri genel ve özel olarak ikiye ayrılır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi Birinci Dünya Savaşı'nın özel nedenleri arasındadır?

- A) Alsas - Loren sorunu
- B) Silahlanma yarışı
- C) Milliyetçilik akımı
- D) Sömürgecilik

10. Aşağıdaki maddelerden hangisi Birinci Dünya Savaşı'nın genel nedenleri arasında yer alır?

- A) İtalya'nın yayılcılık siyaseti
- B) Ham madde ve pazar rekabeti
- C) Rusya'nın sıcak denizlere inme isteği
- D) Japonların Uzak Doğu'da sömürge elde etme isteği

11. "I. Dünya Savaşı'nın en önemli nedeni ekonomik rekabet ve buna bağlı olarak ortaya çıkan çıkar çatışmalarıdır." diyen bir tarihçinin bu konuyu anlatırken aşağıdaki kavramlardan hangisini kullanması beklenmez?

- A) Ham madde
- B) Pazar
- C) Panславизм
- D) Sömürge

12. İngiltere 19. yüzyıl sonlarına kadar Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünün korunması yönünde bir politika izlemişti. Çünkü Osmanlı, Akdeniz'deki çıkarlarına tehdit olarak gördüğü Rusya'nın önünde doğal bir engel konumunda bulunan tampon bir devlettir. Ancak son dönem Osmanlı yöneticilerinin Almanlarla yakınlaşması üzerine İngiltere bu politikasından vazgeçti.

Bu metinde verilen bilgilere göre;

- I. Devletler ülke çıkarlarına göre politika belirlemişlerdir.
- II. İngiltere Rusya'yı kendi çıkarları için tehdit olarak görmüştür.
- III. Osmanlı Devleti Avrupalılar karşısında siyasi olarak yalnız kalmıştır.

çıkarımlarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) I, II ve III

13. ABD ilk zamanlar tarafsız kalarak I. Dünya Savaşı'na girmemişti. Ancak daha sonra İngiltere'ye silah ve cephane satmaya başladı. Bu durumu fark eden Almanlar denizaltıları ile bu ticaret gemilerini batırmaya başladılar. Bunun üzerine ABD, Almanya'ya karşı I. Dünya Savaşı'na girdi.

Buna göre ABD'nin savaşa girmesinde aşağıdaki alanlardan hangisinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) Siyasi
- B) Ekonomik
- C) Kültürel
- D) Etnik

14. Birinci Dünya Savaşı'nın patlak verdiği coğrafya Balkanlardır. Balkanlar uzun süredir karmaşanın hâkim olduğu bir yerdi. Burada bulunan uluslar önce Osmanlı'ya karşı ayaklanmalar çıkarmışlar şimdi de Avusturya-Macaristan'ın bu topraklardan uzaklaşmasını istemekteydiler. Nitekim İmparatorun veliahtı da bu yüzden öldürülmüştü.

Bu metinde I. Dünya Savaşı'nın hangi gerekçesinden söz edilmiştir?

- A) Milliyetçilik
- B) Sömürgecilik
- C) Bloklaşmalar
- D) Silahlanma yarışı

OSMANLI DEVLETİ'NİN SON SAVAŞI: I. DÜNYA SAVAŞI

Birinci Dünya Savaşı Başladığında Osmanlı Devleti'nin Aldığı Önlemler

- Tarafsızlığını ilan etti.
- Boğazları ulaşıma kapattı.

Jeopolitik ve stratejik açıdan çok önemli olan Boğazlar ulaşıma kapatılarak özellikle başkent İstanbul'un güvenliği sağlanmak istenmiştir.

- Kapitülasyonları kaldırdığını duyurdu.

Osmanlı ekonomisinin Batıların ekonomik baskısından kurtarılması amaçlanmıştır.

- Ülke genelinde seferberlik ilan etti.

Savaşa girme ihtimaline karşı askerî, siyasi, ekonomik vb. alanlarda savaşa hazırlıklı olunması amaçlanmıştır.

Seferberlik: Bir devletin askerî, ekonomik, siyasi vb. alanlardaki tüm güç ve kaynaklarının, savaşın ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde; hazırlaması, toplaması ve kullanılmasına ilişkin bütün faaliyetleri

Osmanlı'nın kullandığı seferberlik ay. Üstteki yazı: "Seferberlik Var." Altındaki yazı: "Asker Olanlar Silah Alın."

Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na Girme Nedenleri

Osmanlı'nın Devleti'nin Almanya'nın yanında I. Dünya Savaşı'na girmesinde Harbiye Nazırı Enver Paşa'nın çok büyük bir etkisi olmuştur. Çünkü Enver Paşa Alman ordusunun savaş kazanacağına inanıyor ve bu sayede Osmanlı'nın da kazançlı çıkacağını düşünüyordu.

- **Son dönem kaybedilen toprakları geri almak:** Osmanlı Devleti son dönem kaybettiği bazı Balkan toprakları ile Trablusgarp ve Mısır gibi yerleri geri almak istemiştir.
- **Kapitülasyonları kaldırmak:** Osmanlı ekonomik açıdan bağımsız olmak istiyordu. Bunu engelleyen durum ise kapitülasyonlar ve dış borçlardı. Bazı yöneticiler savaşa girilirse kapitülasyonlardan ve Duyun-u Umumiye'den kurtulacaklarını düşünüyordu.
- **Siyasi yalnızlıktan kurtulmak:** Osmanlı Devleti uluslararası alanda siyasi olarak yalnız kalmıştı. Varlığını koruyabilmesi için güçlü devletlerle ittifak kurması gerekiyordu. İttifak Devletleri'ne katılmak istese de bu devletler Osmanlı topraklarını kendi aralarında paylaşmak istedikleri için Osmanlı'yı kendi yanlarına almamışlardı. Ama aynı zamanda Osmanlı'nın diğer grubu da katılmasını istememişler hatta savaşa katılmaması için bazı vaatlerde bulunmuşlardı. Ancak bu devletlerin topraklarında gözü olduğunu gören Osmanlı da Almanya'nın yanında ittifak grubuna katılmıştır.

Almanya Osmanlı Devleti'nin Kendi Yanında Savaşa Katılmasını Neden İstemiştir?

Almanya Avrupa dışında yeni cephele açarak savaşı geniş alanlara yaymak böylece üzerindeki savaş yükünü hafifletmek istiyordu. Ayrıca Osmanlı halifesinin dinî gücünü kullanarak İngiliz ve Fransız sömürgelerindeki Müslümanları ayaklandırılabildiği diğer Müslümanları yanına çekebilirdi. Osmanlı Devleti'nin jeopolitik konumundan faydalanarak İngilizlerin sömürgeleriyle ve müttefiki olan Rusya ile bağlantısını kesebilirdi.

OSMANLI DEVLETİ'NİN BİRİNCİ
DÜNYA SAVAŞINA GİRMESİNE
NEDEN OLAN OLAY

I. Dünya Savaşı başladıktan sonra Akdeniz'de bulunan iki Alman savaş gemisi (Goben ve Breslav) İngiliz donanmasından kaçarak Çanakkale önlerine geldi. Harbiye Nazırı Enver Paşa'nın izniyle de Marmara'ya girdi. İngiltere tarafsızlığını ilan eden Osmanlı Devleti'nden bu gemileri kara sularından dışarı çıkarmasını istedi. Osmanlı yöneticileri ise bu gemilerin daha önce parası ödenmesine rağmen İngilizler tarafından el konulan Osmanlı gemilerinin yerine satın alındığını belirttiler. Gemilerin adı Yavuz ve Midilli olarak değiştirilerek Türk bayrağı çekildi. Bir süre sonra içinde Alman askeri personelinin ve subaylarının bulunduğu bu iki savaş gemisi, padişah ve sadrazamın haberi olmadan Enver Paşa'nın yazılı emriyle tatbikat yapılacağı bahanesiyle Karadeniz'e açılıp Rusya'nın Sivastopol, Odesa ve Kefe liman şehirlerini bombaladı (29 Ekim 1914). Bu olay üzerine 3 Kasım 1914 tarihinde Rusya, 5 Kasım 1914 tarihinde İngiltere ve Fransa Osmanlı'ya savaş ilan etti. Osmanlı Devleti de 11 Kasım 1914'te "Cihad-ı Ekber" ilan ederek İtilaf Devletleri'nin savaş ilanına karşılık verdi.

Yukarıda verilen metne göre aşağıdaki ifadeleri doğru "D" veya yanlış "Y" olarak değerlendiriniz.

- a. Osmanlı'nın Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girmesinde Enver Paşa'nın önemli bir etkisi olmuştur. ☐
- b. Osmanlı Devleti donanmasını güçlendirmek için Almanlardan iki adet savaş gemisi satın almıştır. ☐
- c. Almanlar, Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girmesine yönelik çalışmalar yapmışlardır. ☐
- d. Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na katılmasıyla savaş geniş alanlara yayılmıştır. ☐
- e. İtilaf Devletleri Osmanlı Devleti'ni savaşa sokmak için Alman gemilerini Türk kara sularına itmişlerdir. ☐

Osmanlı'nın I. Dünya Savaşı'na girme nedenlerinin hangi alanla ilgili olduğunu (siyasi, ekonomik, milliyetçilik) yazınız.

1. Kapitülasyonları kaldırmak ve Duyun-u Umumiye İdaresi'nden kurtulmak
2. Son dönem Kuzey Afrika ve Balkanlarda kaybettiği topraklarını geri almak
3. Enver Paşa'nın Anadolu'daki Türklerle Kafkasya ve Orta Asya'daki Türkleri birleştirme isteği
4. "Tarafsız kalan bertaraf olur düşüncesiyle" uluslararası ilişkilerde yalnız hareket etmemek.

Aşağıda Almanya'nın Osmanlı'yı kendi yanına sokmak istemesinin nedenleri verilmiştir.

Buna göre Almanların Osmanlı Devleti'nin hangi alandaki imkânlarını kullanmak istediğini işaretleyiniz.

Almanya, yeni cepheler açarak savaşı geniş alanlara yaymak, halifesinin gücünü kullanarak İngiliz ve Fransız sömürgelerindeki Müslümanları ayaklandırmak, İngilizlerin Osmanlı toprakları üzerinden sömürgeleriyle ve müttefiki olan Rusya ile bağlantı kurmasını önlemek gibi nedenlerle Osmanlı'nın kendi yanında savaşa girmesini istemiştir.

- ☐ Ekonomik
- ☐ Askerî
- ☐ Dinî
- ☐ Teknik

I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin Savaştığı Cepheler

Taarruz Cepheleri

- Kafkas
- Kanal (Süveyş)

Savunma Cepheleri

- Irak
- Çanakkale
- Suriye-Filistin
- Hicaz-Yemen

Yardım Cepheleri

- Galiçya
- Romanya
- Makedonya

Yardım Cepheleri

1916 yılının ortalarında Avusturya-Macaristan orduları Ruslar karşısında birçok cephede zor durumda kalınca takviye birliklere ihtiyaç duydu. Bu dönem Almanlar Batı Cephesi'nde İngiliz ve Fransızlarla savaştığı için yardım gönderemedi. Bunun üzerine Osmanlı Devleti'nden üç ayrı kolordu istendi. Bu kolordulardan 15. Kolordu Ruslarla savaşmak üzere Galiçya Cephesi'ne, 6. Kolordu Romenlerle savaşmak üzere Romanya Cephesi'ne, 20. Kolordu da Sırlarla savaşmak için Makedonya Cephesi'ne gönderilmiştir. Rusya savaştan çekilince bu cepheler kapanmıştır.

Çanakkale Cephesi

Açılma nedenleri: İtilaf Devletleri İstanbul ve Boğazları ele geçirip Osmanlı'yı savaş dışı bırakmak, müttefikleri olan Rusya'ya yardım götürmek ve Balkan uluslarını kendi yanlarına çekip Almanya'ya karşı Balkanlardan yeni bir cephe açmak istemişlerdir.

Savaşın Gelişimi: İtilaf Devletleri önce çok güçlü bir donanmayla Çanakkale Boğazı'ndan Marmara'ya geçmek istedi. Ancak Osmanlı ordusunun şiddetli direnişi karşısında geri çekilmek zorunda kaldılar. Daha sonra karadan çıkarma yaparak ilerlemeyi düşünseler de yine şiddetli direnişle karşılaşarak büyük kayıplar vererek geri çekilmek zorunda kaldılar.

Sonuçları: Yardım gitmediği için Bolşevik ihtilali çıkan Rusya'da Çarlık rejimi yıkılmış ve yeni rejim (Sovyet Rusya) savaştan çekilmiştir. Bulgaristan, İttifak Devletleri'nin yanında savaşa katılınca Almanya ile Osmanlı Devleti arasında kara bağlantısı sağlanmıştır. Ayrıca I. Dünya Savaşı'nın süresi iki yıl kadar uzamıştır.

Mustafa Kemal'in Anıburnu, Conkbayırı ve Anafartalar da göstermiş olduğu başarılar Türk halkı tarafından tanınmasında ve daha sonra Millî Mücadele'nin lideri olmasında etkili olmuştur.

Kanal Cephesi/Suriye-Filistin Cephesi

Açılma nedeni: Önceden Osmanlı toprağı olan Mısır'ı geri almak, Akdeniz'i, Kızıldeniz ve Hint Okyanusu'na bağlayan Süveyş Kanalı'nı alıp İngiltere'nin sömürgeleriyle olan bağlantısını kesmek.

Savaşın Gelişimi: Osmanlı ordusu silah, cephane, yiyecek vb. açılardan İngilizler kadar güçlü değildi. İkmal hatları yetersizdi. Sıcak ve çöl şartları, açlık ve susuzluk Osmanlı ordusunun zayıf düşmesine neden oldu. İki defa yapılan taarruz başarısız oldu.

Sonuçları: Osmanlı amacına ulaşamadığı gibi bölgeyi terk ederek geri çekilmek zorunda kalmıştır. Suriye-Filistin bölgesinde oluşturulan yeni cepheler de İngilizleri ve onlarla birlikte hareket eden bazı Arap kabilelerini durduramamıştır. Daha sonra buraya gönderilen Yıldırım Orduları Grup Komutanı Mustafa Kemal Paşa, Halep'in kuzeyinde oluşturduğu savunma hattıyla İngilizleri durdurarak Anadolu'ya girmelerini önlemiştir.

Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'ndaki;

Toplam askeri

2 873 000

Yaralı askeri

400 000

Esir ve kayıp askeri

524 000

Şehit olan askeri

325 000

Harcadığı para

1 500 000 \$

Burası Önemli

Farklı kıtalarda ve geniş bir coğrafyada toprağı olmasından dolayı Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girmesiyle savaş geniş alanlara yayılmıştır.

Kafkas/Doğu Cephesi

Açılma Nedenleri: Harbiye Nazırı Enver Paşa, bölgedeki Rus işgalini sonlandırmak, Kafkasya'yı alıp Orta Asya'ya kadar ilerlemek için taarruz yaptırmıştır.

Savaşın Gelişimi: Şiddetli kış şartları, erzak ve cephanenin yetersizliği, Ermeni çetelerinin saldırılarından dolayı yapılan taarruz başarısız oldu. Binlerce Türk askeri açlık ve dondurucu soğuk yüzünden şehit düştü. Ruslar daha sonra Erzurum, Erzincan, Muş, Bitlis ve Trabzon'u işgal ettiler. 1916 yılında bölgeye gönderilen Mustafa Kemal Paşa Muş ve Bitlis'i geri almıştır.

Sonuç: Savaş devam ederken Rusya'da Bolşevik İhtilali çıktı. Çarlık rejimi yıkılıp yerine kurulan Sovyet Rusya, savaşa devam etmedi ve Brest Litovsk Antlaşması ile savaştan çekildi. 93 Harbinde (1877-78) işgal ettiği Kars, Ardahan ve Batum'u Osmanlı'ya geri verdi.

Osmanlı orduları Kafkas Cephesi'nde savaşırken bu bölgede yaşayan bazı Ermenilerin Ruslara yardım etmesi, Türk birliklerine sadıkmaları, Türk köylerine baskınlar düzenlemesi gibi nedenlerle Osmanlı Hükümeti, cephe gensinin güvenliğini sağlamak ve bölge halkını korumak amacıyla 1915'te Tehcir (Sevk ve İskân) Kanunu'nu çıkardı. Bu kanun gereği olaylara karşın Ermenileri ülkenin daha güvenli yerleri olan Suriye ve Irak'ın kuzeyindeki bölgelere zorunlu olarak göç ettirdi.

Irak Cephesi

Açılma Nedeni: İngilizlerin bölgedeki petrol kaynaklarını ele geçirmek, kuzeye doğru ilerleyip müttefikleri olan Ruslarla birleşmek ve Hindistan yolunun güvenliğini sağlamak istemesi.

Savaşın Gelişimi: İngilizler Basra Körfezi'nden kuzeye doğru ilerlediler. Osmanlı, Selman-ı Pak Muharebesi'nde büyük bir zafer kazanarak Kut'ül Amâre'deki binlerce İngiliz askerini esir aldı. Ancak ordularını takviye eden İngilizler tekrar ilerleyerek önce Bağdat'ı, ateşkes antlaşmasından sonra da Musul'u işgal ettiler.

Hicaz-Yemen Cephesi

Açılma Nedeni: İngilizlerin, Mekke Şerifi Hüseyin ile gizli antlaşma imzalayarak Hicaz ve Yemen Krallığı'nı vadedmeleri üzerine Mekke Şerifi Osmanlı'ya karşı isyan çıkardı. İngiltere'nin asıl amacı ise bölge petrollerini ele geçermektir.

Savaşın Gelişimi: Osmanlı Devleti kutsal toprakları korumak için mücadele etmiştir. Medine hariç diğer bölgeler kısa sürede İngiliz desteği ile Şerif Hüseyin'in eline geçmiştir. Ancak "Çöl Aslanı" lakaplı Fahrettin Paşa komutasındaki Osmanlı birlikleri Medine'yi olağanüstü bir şekilde müdafaa etse de Mondros Ateşkes Antlaşması gereği şehri teslim etmiştir.

Sonuç: Osmanlı Devleti Arabistan Yanmadası'nı tamamen terk etmek zorunda kalmıştır.

☆ Etkinlik 4

Aşağıdaki tabloya Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nda mücadele ettiği cepheleri gruplarına göre yazınız.

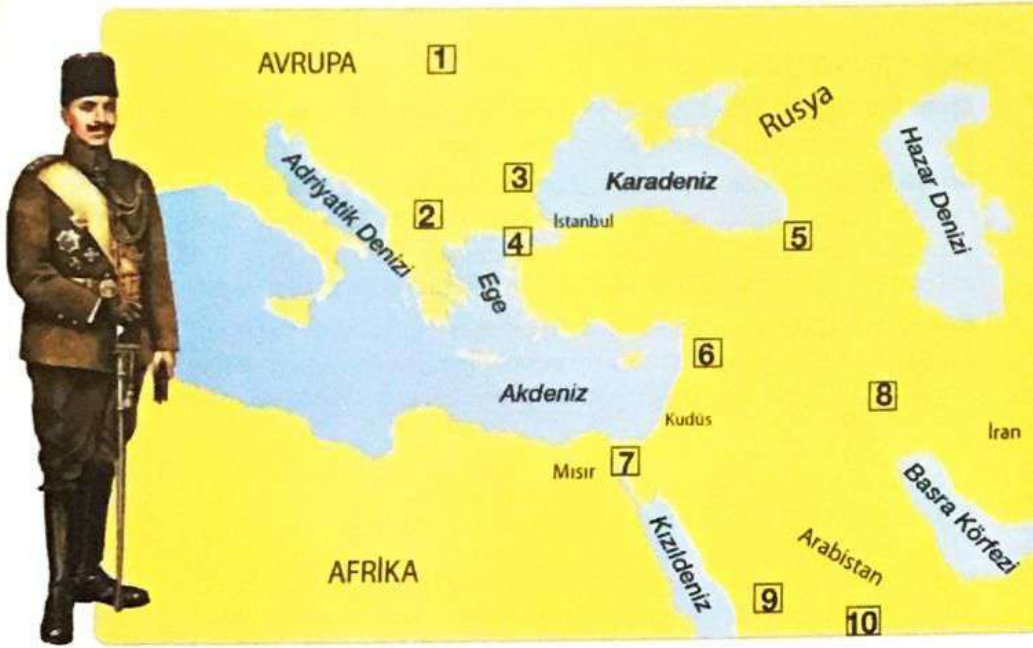
Taarruz Cepheleri

Yardım Cepheleri

Savunma Cepheleri

☆ Etkinlik 5

Aşağıdaki haritada Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nda mücadele ettiği cepheler numaralarla gösterilmiştir. Bu cephelerin adlarını tablodaki numaraların karşısına yazınız.

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	

☆ Etkinlik 6

Aşağıda verilen ifadeleri doğru şekilde boşluklara yerleştiriniz.

Anafartalar

Nusret

Brest Litowsk

Fahrettin

Kut'ül Amâre

Kafkas

- _____ mayın gemisinin döşediği mayınlara çarpan İtilaf donanmasının gemileri Çanakkale'yi geçememiştir.
- I. Dünya Savaşı sırasında Bolşevik İhtilal çıkması üzerine Rusya, _____ antlaşması ile savaştan çekilmiştir.
- Irak Cephesi'nde yapılan savaşta Osmanlı ordusu _____ 'deki 14 bin civarı İngiliz askerini esir almıştır.
- Hicaz Cephesi'nde "Çöl Kaplani" olarak anılan _____ Paşa tüm zorluklara rağmen Medine'yi savunmuştur.
- Mustafa Kemal Çanakkale Cephesi'ndeki başarılarından dolayı "_____ Kahramanı" olarak tanınmıştır.

☆ Etkinlik 7

Aşağıda Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'nda mücadele ettiği cephelerle ilgili bilgiler verilmiştir.

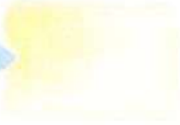
Verilen boşluklara bu cephelerin isimlerini yazınız.

a.

Bakü petrollerini ele geçirmek, Kafkas ve Orta Asya Türkleri ile bağlantı kurmak, Rusya'nın işgal ettiği yerleri geri almak gibi amaçlarla açılmış taarruz cephesidir. Ancak Sarıkamış faciası yaşanmış, on binlerce askerimiz soğuktan donarak şehit düşmüştür.

b.

Bu cephenin açılmasında Almanya'nın İngiliz sömürgelerine giden yolları kesmek istemesi önemli olmuştur. Osmanlı Devleti ise eski toprağı olan Mısır'ı geri almak istemiş, ancak yapılan iki harekatta başarısız olunca Osmanlı ordusu Filistin'e kadar geri çekilmiştir.

c.

Bu cephe, Orta Doğu petrollerini ele geçirmek isteyen İngilizler tarafından açılmıştır. Basra Körfezi'nden çıkarma yapan İngilizler kuzeye doğru ilerlemiş, Osmanlı ordusunun direnişiyile karşılaşmalar da Bağdat, Kerkük ve Musul gibi yerleri işgal etmişlerdir.

d.

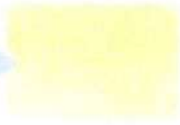
İtilaf Devletleri'nin müttefikleri Rusya'ya yardım götürmek ve Boğazları ele geçirmek amacıyla açtıkları cephe. Bu cephede Osmanlı ordusu İngiliz ve Fransız kuvvetlerini yenilgiye uğratmıştır. Osmanlı Devleti'nin kesin bir zafer kazandığı tek cephe.

e.

Osmanlı ordusu bu cephede kutsal yerleri korumak için İngilizlerin yanı sıra isyancı Araplarla da mücadele etmiş fakat başarılı olamamıştır. Kutsal yerler Osmanlı'nın elinden çıkmıştır.

f.

Kanal Cephesi'nin devamı niteliğindedir. Geri çekilen Osmanlı ordusunu takip eden İngilizler Kudüs gibi yerleri işgal ettiler. Mustafa Kemal Paşa bu cephede önce 7. Kolordu komutanı olarak daha sonra Yıldırım Orduları Grup komutanı olarak görev almış, İngiliz ordusunu durdurmuştur.

g.

Osmanlı Devleti'nin müttefikleri olan Avusturya-Macaristan ve Bulgaristan'a yardım etmek amacıyla askeri birlikler göndererek Rusya, Sırbistan ve Romanya ordularına karşı mücadele ettiği cephe.

☆ Etkinlik 8

Aşağıda verilen tanımlarla kavramları doğru bir şekilde eşleştiriniz.

Göçe zorlama, göç ettirme, göç etmesine yol açma, sürme, sürgün.

1

a

Tehcir

Karadeniz ve Hazar Denizi arasında yer alan, günümüzde Gürcistan, Azerbaycan, Ermenistan gibi ülkelerin bulunduğu, ülkemizin kuzeydoğusunda kalan coğrafyadır.

2

b

Kafkasya

Türkleri tek bir yurt ve tek bir bayrak altında birleştirmeyi amaçlayan akım, Türkçülük.

3

c

Hicaz

Bir askerî birlik ve kurum için ihtiyaç duyulan her türlü maddenin tespiti, tedariki, depolanması, bakımı ve dağıtımı gibi faaliyetlerdir.

4

d

İkmâl

Arabistan Yarımadası'nın batısında, Kızıldeniz kıyısında yer alan içinde Mekke ve Medine gibi şehirlerin de bulunduğu coğrafyadır.

5

e

Turancılık

1

2

3

4

5

I. Dünya Savaşı'nın Sonu

Rusya'nın Savaştan Çekilmesi

Bolşevik İhtilali nedeniyle Rusya'da Çarlık rejimi yıkıldı. Yeni kurulan Sovyet Yönetimi 1917 yılında Brest Litovsk Antlaşması'nı imzalayarak savaştan çekildi. Rusya'nın savaştan çekilmesi İtilaf Devletlerini zor durumda bırakmıştır.

İtalya'nın Savaşta Girmesi

İttifak Devletleri içinde yer alan İtalya savaşın başında tarafsız kalmıştı. Ancak Osmanlı topraklarından On İki Ada ve Antalya yöresinin kendisine verileceği sözü üzerine İtilaf Devletleri'nin yanında I. Dünya Savaşı'na girmiştir.

ABD'nin Savaşta Katılması

İtilaf Devletlerine silah ve cephane satan ancak doğrudan savaşmayan ABD, Almanların silah akışını önlemek için sivil ticaret gemilerini batırması üzerine savaşa girdi. Bu durum güç dengesini Almanlar aleyhine değiştirdi.

I. DÜNYA SAVAŞI'NIN SEYRİNİ ETKİLEYEN GELİŞMELER

Wilson İlkeleri'nin Yayınlanması

Savaşın sonlarına doğru ABD başkanı Wilson (Vilsin), savaşın sonunda kalıcı bir barışın sağlanabilmesi amacıyla 14 maddeden oluşan Wilson İlkeleri'ni yayınladı. Bu durum I. Dünya Savaşı'nın bitişini hızlandırmıştır.

Wilson İlkeleri (8 Ocak 1918)

"I. Dünya Savaşı sonlarına doğru ABD başkanı Wilson, savaşın sonunda kalıcı bir barışın sağlanabilmesi amacıyla 14 maddeden oluşan Wilson İlkeleri'ni açıklamıştır. Bu ilkelere

Burası Önemli!

- Barış antlaşmaları açık olacak, gizli antlaşmalar yapılmayacaktır.
- Sınırlar herkesin kullanımına açık olmalıdır. Ekonomik engeller kaldırılmalı, ticaret serbestliği sağlanmalıdır.
- Ülkelerin silahlanması en alt düzeyde olmalıdır.
- Yenilen devletlerden toprak ve savaş tazminatı alınmayacaktır.
- Uluslararası barışı sağlamak amacıyla "Milletler Cemiyeti" kurulacaktır.
- Osmanlı Devleti'nde Türklerin çoğunlukta olduğu bölgelerin egemenliği sağlanmalı, Türk egemenliği altında bulunan diğer unsurlara da özerklik verilmelidir.

1918 yılı sonlarına doğru İttifak Devletleri savaşı kaybedeceklerini anladılar. Wilson İlkeleri'nin de etkisiyle önce Bulgaristan, sonra Osmanlı ve Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ve en son Almanya ateşkesi isteyerek savaştan çekildi.

Birinci Dünya Savaşı'nın Sonuçları

- Savaş İtilaf Devletleri kazanmış, İttifak Devletleri kaybetmiştir.
- Avrupa'da Komünizm, Faşizm, Nazizm gibi yeni rejimler (yönetim şekli) ortaya çıkmıştır.
- Kullanılan yeni silahların da etkisiyle şehirler yakılıp yıkılmış, milyonlarca insan hayatını kaybetmiştir.
- Büyük ekonomik kayıplar yaşanmış, bu durum savaş sonrası da devletleri olumsuz yönde etkilemiştir.
- Çok uluslu imparatorlukların yıkılmasıyla millî devletler kurulmuş, Avrupa'nın siyasi sınırları değişmiştir.
- Savaşta cephe gerisinde sivil kayıpların fazla olması sivil savunma teşkilatının kurulmasını sağlamıştır.
- Dünya barışını sağlamak ve kalıcı hale getirmek için Milletler Cemiyeti (Cemiyet-i Akvam) kurulmuştur.

Dikkat!

I. Dünya Savaşı sonunda ağır şartlar taşıyan antlaşmalar imzalanması, sınırlar çizilirken milliyet prensibine dikkat edilmemesi yeni sorunlara ve II. Dünya Savaşı'na neden olmuştur.

Aşağıda verilen bilgileri doğru "D" veya yanlış "Y" olarak belirtiniz.

- Almanlar I. Dünya Savaşı'nda Atlas Okyanusu'nda İtilaf Devletleri'ne silah taşıyan ABD gemilerini batırmışlardır. ☐
- ABD'nin I. Dünya Savaşı'na girmesi, savaşın seyrinin İtilaf Devletleri lehine dönmesine neden olmuştur. ☐
- Wilson İlkeleri'nde savaşı kaybeden devletlerden toprak ve tazminat alınmayacağını belirtmesi, savaşı kaybetmek üzere olan İttifak Devletleri'nin ateşkes antlaşması imzalayarak savaştan çekilmesini hızlandırmıştır. ☐
- Wilson İlkeleri'nde yer alan "Osmanlı Devleti'nde Türk egemenliği altında bulunan diğer unsurlara da özerklik verilmelidir." maddesi Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünün korunmasını sağlamıştır. ☐
- İtilaf Devletleri ABD'nin desteğini almak için Wilson İlkeleri'ni kabul etmiş ve her maddesini uygulamışlardır. ☐

I. Dünya Savaşı'nın sonuçlarının hangi alanla ilgili olduğunu (siyasi, ekonomik, askerî, sosyal) karşılarna yazınız.

- Komünizm, Faşizm, Nazizm gibi yeni rejimler (yönetim şekli) ortaya çıkmıştır.
- Açlık, hastalık vb. nedenlerden milyonlarca insan hayatını kaybetmiş, göçler yaşanmıştır.
- İmparatorlukların yıkılıp millî devletlerin kurulmasıyla Avrupa haritası yeniden çizilmiştir.
- Şehirlerin ulaşım ve alt yapıları harap olmuş, fabrikalar yıkılmış, tarım alanları zarar görmüştür.
- Yapılan antlaşmalarla bazı devletlerin silah ve ordu mevcutları azaltılmaya çalışılmıştır.

Milletler Cemiyeti Sözleşmesi'nin başlangıç bölümünde, cemiyetin genel amaçları ile üyelerinin yüklenildikleri sorumluluklar şöyle belirlenmiştir:

Uluslararası iş birliğini geliştirmek ve uluslararası barışı ve güvenliği sağlamak için, savaşa başvurmamak konusunda birtakım yükümlülükler kabul etmek, gizlilikten uzak, adaletli ve onurlu uluslararası ilişkiler sürdürmek; hükümetlerce, bundan böyle eylemsel davranış kuralı kabul edilen uluslararası hukuk kurallarına kesinlikle uymak; örgütlenmiş halkların karşılıklı ilişkilerinde adaleti korumak ve antlaşmalardan doğan bütün yükümlülükleri titizlikle saygı göstermek.

Buna göre Milletler Cemiyeti'nin kuruluş amacının neler olduğunu yazınız.

1. Birinci Dünya Savaşı başladığında Osmanlı Devleti yöneticileri hemen tarafsızlıklarını ilan etmişler ama aynı zamanda seferberlik de ilan etmişlerdir.

Bu metne göre Osmanlı Devleti ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Savaşa katılmamıştır.
- B) Güvenlik tedbirleri almıştır.
- C) Muhtemel bir savaşa hazırlıklı olmak istemiştir.
- D) Tarafsızlığını savaşın sonuna kadar korumuştur.

2. Birinci Dünya Savaşı başladıktan sonra Osmanlı Devleti özellikle başkent İstanbul'un güvenliği için bazı önlemler almıştır.

Aşağıdaki önlemlerden hangisinin bu amaçla alındığı söylenebilir?

- A) Seferberlik ilan edilmesi
- B) Kapitülasyonların kaldırılması
- C) Boğazların gemi trafiğine kapatılması
- D) İngiltere ile ittifak görüşmelerinin yapılması

Osmanlı Devleti 19. yüzyıl sonları ve 20. yüzyıl başlarında ekonomik açıdan iyi bir durumda değildi. Ekonomisi Batılı devletlere bağımlı hâle gelmişti. I. Dünya Savaşı başlar başlamaz bunu fırsat bilip ekonomik bağımsızlığını sağlayacak bir karar almıştır.

Bu amaçla alınan karar aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dış devletlerden borç alınması
- B) Kapitülasyonların kaldırıldığının ilan edilmesi
- C) Almanya ile gizli ittifak antlaşmasının yapılması
- D) Osmanlı ordu birliklerinin savaşa hazır hâle getirilmesi

4. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girme nedenlerinden biri değildir?

- A) Siyasi yalnızlıktan kurtulmak
- B) Toprak bütünlüğünü korumak
- C) Almanya'nın yükünü hafifletmek
- D) Son dönemde kaybettiği yerleri geri almak

5. "O zaman fikrimi sorsalardı ben de artık Almanlarla ittifak yapılmasına taraftar olduğum cevabını verirdim. Çünkü meydana bulunan tehlikeye karşı Boğazların korunmasını ve dolayısıyla vatanın korunmasını başka şekilde temin etme imkanımız kalmamıştı..."

(Kâzım Karabekir, Birinci Dünya Savaşı Anıları)

Bu alıntıda Kazım Karabekir Paşa Osmanlı'nın I. Dünya Savaşı'na girmesinde aşağıdaki gerekçelerden hangisinin önemini vurgulamıştır?

- A) Siyasi yalnızlıktan kurtulmak
- B) Devletin siyasi varlığını korumak
- C) Kaybedilen toprakları geri almak
- D) Ekonomik bağımsızlığı yeniden sağlamak

6. Enver Paşa'nın Sankamış Harekatı'nı yapmasının nedeni Kafkas ve Orta Asya Türkleriyle birleşerek Turancılık idealini gerçekleştirmektir. Bu yüzden Kafkas Cephesi'nde Ruslara karşı bir taarruz başlatmıştır.

Buna göre Osmanlı'nın Kafkas Cephesi'ni açmasında aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) Sömürgecilik yarışı
- B) Milliyetçilik akımının etkisi
- C) Siyasi yalnızlıktan kurtulma isteği
- D) Ham madde ve pazar elde etme yarışı

7. Osmanlı Devleti her ne kadar I. Dünya Savaşı başladığında tarafsızlığını ilan etse de diğer devletlerin ittifak ya da itilaf bloku yanında yer almaya başladığını görmüştü. Bu yüzden bazı yöneticiler itilaf Devletleri yanına geçmek için diplomatik görüşmeleri hızlandırdı. Ancak bir türlü kabul edilmeyince bazı yöneticilerin ısrarlı istekleriyle Almanya'nın yanında yer almıştır.

Bu metinde Osmanlı'nın I. Dünya Savaşı'na girme nedenlerinden hangisi vurgulanmıştır?

- A) Toprak bütünlüğünü koruma
- B) Siyasi yalnızlıktan kurtulma isteği
- C) Ekonomik bağımsızlığını elde etme
- D) Son dönem kaybettiği yerleri geri alma

8. Fahrettin Paşa, I. Dünya Savaşı devam ederken şehrin teslim edilmesini isteyen isyancılara Medinelilerin huzurunda şu cevabı vermiştir: "Biliniz ki kahraman askerlerim İslam'ın göz bebeği olan Medine'yi son fişeğine, son damla kanına, son nefesine kadar savunmaya ant içmişizdir. Bu asker Medine'nin enkazı içinde ve nihayet Ravza-i Mutahhara'nın altında kan ve ateşten örülmüş kızıl bir kefenle gömülmedikçe Medine kalesinin burçlarından ve Mescid-i Saadet minarelerinden Türk'ün al bayrağı inmeyecektir!"

Buna göre Fahrettin Paşa'yla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Mücadeleci
B) Korkusuz
C) Teslimiyetçi
D) Kararlı

9. I. Kutsal toprakları korumak amacıyla açılmıştır.
II. İngiltere ve Fransa, İstanbul'u alarak Osmanlı Devleti'ni savaş dışı bırakmak istemişlerdir.
III. Sarıkamış Harekâtı başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

Bu bilgiler aşağıdaki cephelerle eşleştirilirse aşağıdakilerden hangisi doğru olur?

	I	II	III
A)	Hicaz	Çanakkale	Kafkas
B)	Kafkas	Çanakkale	Hicaz
C)	Hicaz	Kafkas	Çanakkale
D)	Çanakkale	Hicaz	Kafkas

10. Aşağıdakilerden hangisi Almanya'nın Osmanlı Devleti'ni Birinci Dünya Savaşı'nda kendi yanında savaşa sokmak istemesinde etkili olan faktörlerden değildir?

- A) Osmanlı'nın kaybettiği topraklarını geri almak
B) Yeni cepheler açarak savaştaki yükünü azaltmak
C) İngiltere'nin sömürgelerine giden yollarını kesmek
D) Halifelik gücünü kullanarak İngiliz sömürgelerindeki Müslümanları kışkırtmak.

11. Birinci Dünya Savaşı devam ederken Osmanlı Hükûmeti tarafından çıkarılan Sevk ve İskan (Tehcir) Kanunu ve uygulamasıyla ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Azınlıklar ülkeden tamamen çıkarılmıştır.
B) Ermenilerin Kafkas Cephesi'nde Ruslarla birlikte hareket etmesi nedeniyle yürürlüğe konulmuştur.
C) Osmanlı Hükûmeti cephe gerisinin güvenliğini sağlamak ve bölge halkını korumak istemiştir.
D) Ermeniler bu kanuna göre göç ettirilerek daha güvenli olan Suriye ve Irak bölgelerine yerleştirilmiştir.

12. • İtilaf Devletleri'nin Rusya'ya yardım etmek ve Osmanlı'yı savaş dışı bırakmak için açtıkları cephe.
• İngiltere'nin sömürgeleriyle olan bağlantısını kesmek ve Mısır'ı geri almak için açılan cephe.
• Rusya'ya karşı açılan ve Türk ordusunun iklim şartları nedeniyle büyük kayıplar verdiği cephe.

Bu bilgiler Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nda mücadele ettiği cephelerle eşleştirildiğinde aşağıdakilerden hangisi dışarıda kalır?

- A) Kafkas
B) Çanakkale
C) Kanal
D) Irak

13. Aşağıdakilerden hangisi Çanakkale Savaşlarının sonuçlarından biri değildir?

- A) I. Dünya Savaşı'nın uzamasına sebep olmuştur.
B) Rusya'nın savaştan çekilmesine ortam hazırlamıştır.
C) Osmanlı Devleti kaybettiği bazı toprakları geri almıştır.
D) Mustafa Kemal'in Türk halkı tarafından tanınmasını sağlamıştır.

14. Irak, Hicaz-Yemen ve Suriye-Filistin cephelerinin açılmasındaki en önemli etken İngilizlerin Arap topraklarındaki petrolü el geçirmek istemesi olmuştur.

Bu durum aşağıdaki kavramlardan hangisiyle ilgilidir?

- A) Milliyetçilik
B) Sömürgecilik
C) Himaye
D) Monarşi

1. Birinci Dünya Savaşı'nın başlangıcında tarafsızlığını açıklayan Osmanlı Devleti İstanbul ve Çanakkale boğazlarını ulaşıma kapattı ve aynı zamanda savaş ihtimaline karşı ülke genelinde seferberlik başlattı.

Verilen bilgilere göre Osmanlı Devleti'nin aşağıdakilerden hangisini amaçladığı söylenemez?

- A) İstanbul'u korumayı
- B) Savaş dışında kalmayı
- C) Savaşı geniş alanlara yaymayı
- D) Orduyu savaşa hazır hâle getirmeyi

2. İtilaf Devletleri Osmanlı topraklarını aralarında paylaşmayı amaçladıkları için Osmanlı Devleti'ni I. Dünya Savaşı'nda yanlarında istemediler. Bunun üzerine Osmanlı Devleti Almanya'ya yakınlaşarak İttifak Devletleri arasında yer aldı.

Buna göre Osmanlı Devleti'nin Almanya'ya yaklaşmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Toprak bütünlüğünü korumak
- B) Kaybettiği yerleri geri almak
- C) İslam dünyasını birleştirmek
- D) Silahlanma yarışına katılmak

3. Akdeniz'de İngiliz donanması tarafından takip edilen Goben ve Breslav adlı iki Alman savaş gemisi Marmara Denizi'ne geçerek Osmanlı Devleti'ne sığınmıştır. Osmanlılar tarafından bu gemilere Yavuz ve Midilli adları verilmiştir. Bu gemiler 29 Ekim 1914'te Karadeniz'de Rus limanlarını bombalamışlardır.

Bu metinde verilen gelişmeler aşağıdakilerden hangisine neden olmuştur?

- A) Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girmesine
- B) Rusya'nın I. Dünya Savaşı'nın dışında kalmasına
- C) Almanya'nın İngiltere'ye savaş ilan etmesine
- D) Birinci Dünya Savaşı'nın sona ermesine

4. Almanlar, I. Dünya Savaşı'nda İngilizlerin Uzak Doğu sömürgelerine giden yolu tehdit edebilecek önemli bir yerde olan Osmanlı Devleti'ni kendi yanlarında savaşa dahil etmeyi düşünmüştür.

Buna göre Almanya Osmanlı Devleti'nin hangi özelliğinden yararlanmak istemiştir?

- A) Asker sayısının fazlalığından
- B) Jeopolitik konumundan
- C) Savaş teknolojilerinden
- D) Donanma gücünden

5. Almanya I. Dünya Savaşı'nda İngiltere'nin sömürgelerine giden yolu denetim altına almak ve savaşı daha geniş bir alana yaymak için Osmanlı Devleti'ni kendi yanında savaşa sokmak istemiştir.

Buna göre Almanya'nın aşağıdakilerden hangisini amaçladığı söylenemez?

- A) Osmanlı'nın coğrafi konumundan yararlanmayı
- B) İtilaf Devletleri'ne karşı yeni cepheler açmayı
- C) Ekonomik ve siyasi çıkar elde etmeyi
- D) Savaşı kısa sürede bitirmeyi

6. Osmanlı yöneticileri I. Dünya Savaşı'nın zaferle sonuçlanması durumunda kapitülasyonları kaldırmayı amaçlamışlardır.

Buna göre Osmanlı yöneticilerinin aşağıdakilerden hangisini amaçladıkları söylenebilir?

- A) Millî egemenliği sağlamayı
- B) Yönetim şeklini değiştirmeyi
- C) Toprak bütünlüğünü korumayı
- D) Ekonomik açıdan bağımsız olmayı

7. Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nda İttifak Devletleri'nin yanında savaşa girmesiyle yeni cepheler açılmıştır.

Bu durum aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

- A) Savaşın geniş alanlara yayıldığının
- B) Savaşı İttifak Devletleri'nin kazandığının
- C) I. Dünya Savaşı'nın süresinin kısaltıldığının
- D) Savaşın Osmanlı Devleti'ni olumlu etkilediğinin

8. Osmanlı Devleti'nin I Dünya Savaşı sırasında savaştığı cepheler şunlardır:

Taarruz Cepheleri: Kafkas ve Kanal

Yardım Cepheleri: Galiçya, Makedonya, Romanya

Savunma Cepheleri: Çanakkale, Irak, Suriye-Filistin, Hicaz-Yemen

Buna göre Osmanlı Devletiyle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Farklı bölgelerde savaşmıştır.
- B) Sınırları dışında da savaşmıştır.
- C) Bazı cepheleri kendisi açmıştır.
- D) Sadece taarruz cephelerini kazanmıştır.

9. Kanal Cephesi'nde Osmanlı ordusunu yenen İngilizler ilerleyerek Şam'ı ele geçirdiler. 7. Ordu Komutanlığına atanan Mustafa Kemal, dağılmış olan Osmanlı kuvvetlerini yeniden topladı. Yapılan başarılı savunma savaşıyla İngilizleri Halep'in kuzeyinde durdurdu.

Verilenlere göre aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Suriye Cephesi'nde zafer elde edilmiştir.
- B) Osmanlı Devleti'nin sınırları daralmıştır.
- C) İngiliz ordusunun ilerleyişine engel olunmuştur.
- D) Osmanlı ordusu İngilizler karşısında geri çekilmiştir.

10. İtilaf Devletleri Rusya'ya yardım ederek savaşa devam etmesini sağlama ve Osmanlı'yı savaş dışı bırakarak savaşı kısa sürede bitirmek gibi amaçlarla Çanakkale Cephesi'ni açtılar. Ancak başarısız olunca Rusya'da Bolşevik İhtilali çıktı ve Rusya savaştan çekildi. Bulgaristan'ın İttifak grubuna katılmasıyla Osmanlı ile müttefikleri arasında bağlantı sağlandı.

Bu metne göre Çanakkale Savaşı ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Uluslararası sonuçlar doğurmuştur.
- B) I. Dünya Savaşı'nın süresi kısaltılmıştır.
- C) İtilaf Devletleri müttefik kaybına uğramıştır.
- D) İttifak devletleri psikolojik üstünlük elde etmiştir.

11. "Türkler Çanakkale'de öyle bir savunmaya girişmişlerdi ki canlarını veriyorlar ama ülke topraklarından bir karış yer bile vermiyorlardı" (Winston Churchill)

Bu ifadeler göre Türklerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Yardımsever oldukları
- B) Hoşgörülü oldukları
- C) Vatansever oldukları
- D) Vefakar oldukları

12. Birinci Dünya Savaşı'nda Irak Cephesi İngiltere tarafından bölgedeki petrolü ele geçirmek amacıyla açılmıştır. Osmanlı Kut'ül Amare'de büyük bir zafer kazansa da, Irak ve bölgesi yine de İngiltere'nin kontrolü altına girmiştir.

Verilen bilgilere göre Irak Cephesi ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Enerji kaynakları İngiltere'nin eline geçmiştir.
- B) Osmanlı Devleti'nin Irak hâkimiyeti sona ermiştir.
- C) Osmanlı ordusu kazandığı başarıyı sürdürememiştir.
- D) İngiltere İslam dünyasının kontrolünü ele geçirmiştir.

1. I. Dünya Savaşı sonlarına doğru ABD başkanı Wilson, savaşın sonundaki kalıcı bir barışın sağlanabilmesi amacıyla 14 maddeden oluşan Wilson İlkeleri'ni açıklamıştır. İttifak Devletleri'nin yenildiğinin büyük ölçüde kesinleştiği bir dönemde İtilaf Devletleri, bu ilkelere uyacaklarını açıklamışlardır.

Buna göre Wilson İlkeleri'nin aşağıdakilerden hangisine zemin hazırladığı söylenebilir?

- A) Birinci Dünya Savaşı'nın sona ermesine
- B) İtilaf Devletleri arasında anlaşmazlıkların çıkmasına
- C) Osmanlı Devleti'nin savaşa devam etme kararı almasına
- D) Savaş alanının yeni cephelerle genişlemesine

2. Wilson İlkeleri'ne göre savaş sonunda gizli antlaşmalar yapılmayacak, yenilen devletlerden toprak ve savaş tazminatı alınmayacaktır. Devletlerin silahsızlanmaları sağlanacak ve "Milletler Cemiyeti" kurulacaktır.

Buna göre Wilson ilkeleri'yle aşağıdakilerden hangisinin amaçlandığı söylenebilir?

- A) Savunma teknolojilerinin geliştirilmesi
- B) Uluslararası barışın sağlanması
- C) Yayılmacı politikaların desteklenmesi
- D) Somürgeciliğin yaygınlaştırılması

3. Wilson İlkeleri'nin 12. maddesinde Türklerin çoğunlukta olduğu bölgelere egemenlik hakkı tanınacağı ancak Osmanlı Devleti'nde yaşayan azınlıklara da özerklik (yarı bağımsızlık) verileceği belirtilmektedir.

Buna göre Wilson İlkeleri'yle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Azınlık haklarının kısıtlandığı
- B) Türklerin bağımsız devlet kurmalarının engellendiği
- C) Osmanlı Devleti açısından olumsuz maddelerin bulunduğu
- D) Osmanlı toprak bütünlüğünün kesin olarak sağlandığı

4. Wilson İlkeleri'nde "Uluslararası anlaşmazlıkların barış yolu ile çözmek için uluslararası bir teşkilat kurulacak" maddesiyle ifade edilen kuruluş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Avrupa Birliği
- B) Dünya Bankası
- C) Kuzey Atlantik Paketi
- D) Milletler Cemiyeti

5. Wilson İlkeleri'nde "Osmanlı Devleti'nin Türklerin çoğunlukta olduğu bölgelerine kesin egemenlik hakkı tanınacak; Türk olmayan milletlere de kendi kendi yönetme hakkı verilecek." maddesi de bulunmaktadır.

Bumaddeyi Osmanlı Devleti açısından değerlendirecek olursak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Toprak bütünlüğü tehlike altındadır.
- B) Ekonomik bağımsızlığını korumuştur.
- C) Birlik ve beraberliğini sağlamıştır.
- D) Çok uluslu yapısını korumuştur.

6. "I. Dünya Savaşı'ndan sonra sınırlar yeniden çizildi. Çok uluslu imparatorluklar yıkıldı, yerine ulus devletleri kuruldu." diyen bir öğretmen Birinci Dünya Savaşı'nın hangi alandaki sonuçlarına değinmiştir?

- A) Ekonomik
- B) Siyasi
- C) Kültürel
- D) Sosyal

7. I. Dünya Savaşı ülke ve şehirlerin harap olmasına neden oldu. Harap olan şehirlerde uçaklardan atılan bombalar ve zehirli gazlar, milyonlarca sivilin hayatını kaybetmesine yol açtı.

Verilen bilgilerde I. Dünya Savaşı'nın hangi alandaki sonuçlarına vurgu yapılmıştır?

- A) Kültürel
- B) Siyasi
- C) Toplumsal
- D) Dini

8. Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda Osmanlı İmparatorluğu, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ve Rus İmparatorluğu gibi çok uluslu imparatorluklar tarihe karıştı. Türkiye, Polonya, Çekoslovakya, Yugoslavya ve Azerbaycan gibi yeni devletler kuruldu.

Bu durum aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

- A) Sömürgeciliğin sona erdiğinin
- B) Avrupa devletlerinin birleştiğinin
- C) Kalıcı barışın sağlandığının
- D) Siyasi haritanın değiştiğinin

9. Birinci Dünya Savaşı'nın sonucunda Araplar, Osmanlı İmparatorluğu'ndan ayrılarak İngiltere ve Fransa'nın güdümünde olan manda yönetimleri altına girmişlerdir.

Buna göre;

- I. Osmanlı Devleti'nin toprak kaybettiği,
- II. Sömürgecilik anlayışının devam ettiği,
- III. Arap topraklarının bağımsızlığına kavuştuğu

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) I, II ve III

10. Aşağıdakilerden hangisi Birinci Dünya Savaşı'nın sonuçları arasında değildir?

- A) Devletler arası sorunlar tamamen çözüme kavuşturulmuştur.
- B) İmparatorlukların yıkılmasıyla yeni devletler kurulmuştur.
- C) Komünizm, Faşizm, Nazizm gibi yeni rejimler ortaya çıkmıştır.
- D) Sömürgeciliğin yerini manda ve himaye sistemi almıştır.

11. Birinci Dünya Savaşı sonunda İtilaf Devletleri Bulgaristan ile Nöyyi, Osmanlı Devleti ile Sevr, Avusturya ile Sen Cermen, Macaristan ile Triyanon, Almanya ile Versay antlaşmalarını imzaladı. Fakat bu antlaşmaların çok ağır şartlar taşıması yeni sorunlara yol açmış ve ikinci bir dünya savaşının yaşanmasına neden olmuştur.

Verilen bilgilere göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Antlaşmaların uzun süreli olduğu
- B) İtilaf Devletleri'nin antlaşmalara uymadığı
- C) Kalıcı barışın sağlanamadığı
- D) Devletlerin birbirlerinin sınırlarına saygılı davrandığı

12. Wilson İlkeleri'nin yayınlanmasından sonra Bulgaristan ateşkes isteyerek I. Dünya Savaşı'ndan çekilmiştir. Bulgaristan'ın savaştan çekilmesi, Osmanlı Devleti'nin Almanya ile kara bağlantısının kopmasına ve savaşı sürdürmekte daha fazla zorlanmasına neden olmuştur.

Bu durumun aşağıdakilerden hangisine zemin hazırladığı söylenebilir?

- A) Boğazların işgal altına girmesine
- B) Osmanlı Devleti'nin Bulgaristan'dan yardım istemesine
- C) Yeni cephelerin açılmasına
- D) Osmanlı Devleti'nin savaştan çekilmesine

13. "Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'nın siyasi haritası değişmiştir." diyen bir tarihçinin bu ifadelerine savaşın sonuçlarından hangisi kanıt olarak gösterilebilir?

- A) Sivil savunma anlayışının önem kazanması
- B) Yeni devletlerin ortaya çıkması
- C) Birçok şehrin harap olması
- D) Milletler Cemiyetinin kurulması

İŞGAL YILLARINDA ANADOLU / MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI

Osmanlı'nın Ateşkes Antlaşması İstemesinin Nedenleri

Osmanlı Devleti Çanakkale Cephesi'nde kesin bir zafer kazansa da diğer cephelerdeki savaşları kaybetmiş, işgalci güçler karşısında geri çekilmek zorunda kalmıştı. Bulgaristan'ın savaştan çekilmesi Osmanlı Devleti ile müttefikleri arasındaki bağları koparmıştı. Artık Almanya'dan silah ve cephane gibi yardımların gelmesi imkânsızlaşmıştı. Osmanlı Devleti savaşı tek başına sürdürecekti. Ayrıca Trakya ve İstanbul olası bir Yunan saldırısına karşı açık hâle gelmişti. Bu gelişmeler üzerine Osmanlı yöneticileri antlaşma istemek zorunda kalmıştı.

Mondros Ateşkes Antlaşması'nın İmzalanması (30 Ekim 1918)

Ateşkes görüşmelerine Osmanlı Devleti'ni temsilen Bahriye Nazırı Rauf Bey (Orbay), İtilaf Devletleri'ni temsilen İngiliz Amiral Calthorpe (Kaltorp) katılmıştır. Heyetler arasındaki görüşmeler Limni Adası'nın Mondros Limanı'nda Agememnon adlı savaş gemisinde yapılmış ve 30 Ekim 1918 tarihinde Mondros Ateşkes Antlaşması imzalanmıştır.

Dikkat!

Mondros Ateşkes Antlaşması ile Osmanlı resmi/hukuki varlığını kağıt üzerinde korusa da fiili olarak yani uygulamada varlığını koruyamamıştır. Çünkü işgal devletlerinin güdümüne girmiştir.

Mondros Ateşkes Antlaşması'nın bazı maddeleri ve yorumları/İtilaf Devletleri'nin amaçları şöyledir:

Karadeniz'e geçiş için Çanakkale ve İstanbul Boğazları açılacak. Karadeniz ve Çanakkale istihkâmları İtilaf Devletleri'nce işgal edilecek

Amaç: Osmanlı başkentini/yönetimi baskı altında tutmak, Karadeniz ticaret yolunu kontrol etmek.

Hükümet haberleşmesi dışındaki telsiz, telefon, telgraf ve kabloları İtilaf Devletleri kontrol edecektir.

Amaç: İşgallerin duyulmasını ve kendilerine karşı organize/örgütlü bir direniş başlamasını önlemek.

Toros tünelleri, deniz işletmeleri ve demir yolları İtilaf Devletleri kontrolüne bırakılacaktır.

Amaç: Ulaşımı kontrol etmek, Osmanlı'nın ekonomik kaynaklarından yararlanmak.

Osmanlı ordusu terhis edilecek, bütün savaş gemilerine taşıt, araç, gereç, silah ve cephanelere el konulacaktır.

Amaç: Osmanlı'yı savunmasız bırakarak istedikleri yeri işgal edebilmek.

İtilaf Devletleri, güvenliklerini tehdit eden bir durum olursa herhangi bir stratejik noktayı işgal edebilecektir. (7 Madde)

Amaç: Yapmak istedikleri işgallere güvenliği bahane ederek resmi/hukuki bir gerekçe oluşturmuşlar, istedikleri yeri işgal etme hakkını elde etmişlerdir.

Doğu'daki altı vilayette (Sivas, Elâzığ, Diyarbakır, Bitlis, Erzurum, Van) karşılık çıkarsa İtilaf Devletleri bu illeri işgal edebilecektir. (24 Madde)

Amaçları: Doğu Anadolu'da belirtilen altı ilde bir Ermeni Devleti'nin kurulmasını sağlamak

Mondros Ateşkes Antlaşması'nın Bazı Maddeleri

- Boğazlar İtilaf Devletleri'ne açılacak, Karadeniz'e girişler serbest olacak, Karadeniz ve Çanakkale'deki istihkâmlar İtilaf Devletleri tarafından işgal edilecektir.
- Osmanlı orduları terhis edilecek; ordunun taşıt, araç, gereç, silah ve cephanesine İtilaf Devletleri el koyacaktır.
- İtilaf Devletleri güvenliklerini tehdit eden bir durum karşısında, herhangi bir noktayı işgal hakkına sahip olacaktır.
- Vilayet-i Sitte denilen altı doğu ilinde (Erzurum, Van, Bitlis, Sivas, Harput, Diyarbakır) herhangi bir karışıklık çıkarsa İtilaf Devletleri buraları işgal hakkına sahip olacaktır.
- Osmanlı'nın elindeki İtilaf Devletleri'nin esir askerleri derhâl serbest bırakılacak, Ancak İtilaf Devletleri'nin elindeki Osmanlı esirleri serbest bırakılmayacaktır.

Mondros Ateşkes Antlaşması'nın verilen bu maddelerine göre aşağıda yapılan değerlendirmeleri doğru - yanlış şeklinde işaretleyiniz.

- a. Osmanlı Devleti'nin siyasi varlığı resmen sona ermiştir. ☐
- b. Osmanlı Devleti'nin Anadolu ve Rumeli toprak bütünlüğü bozulmuştur. ☐
- c. İtilaf Devletleri Osmanlı topraklarının işgaline hukuki zemin hazırlamışlardır. ☐
- d. Osmanlı Devleti'nin toprakları her türlü yabancı devletin işgaline karşı açık hâle gelmiştir. ☐
- e. İtilaf Devletleri ileride kurulması amaçlanan Ermeni Devleti'ne zemin hazırlamaya çalışmışlardır. ☐
- f. İtilaf Devletleri Osmanlı Devleti'ne karşı uluslararası eşitlik ilkesine uygun davranmışlardır. ☐

Aşağıda verilen Mondros Ateşkes Antlaşması'nın maddelerinin hangi alanla (siyasi, ekonomik, askeri, ulaşım, haberleşme) ilgili olduğunu yazınız.

1. Osmanlı ordusu terhis edilecek, bütün silah ve cephanelere el konulacaktır. →
2. Toros tünelleri, deniz işletmeleri ve demir yolları İtilaf Devletleri kontrolüne bırakılacaktır. →
3. Hükûmet işleri dışında telsiz, telefon, telgraf ve kablolar İtilaf Devletleri kontrol edecektir. →
4. Mazot, yağ ve kömür rezervleri Türkiye'den alınacak ve kesinlikle ihraç edilmeyecektir. →
5. İtilaf Devletleri, güvenliklerini tehlikede gördükleri herhangi bir yeri işgal edebileceklerdir. →
6. Sulara yerleştirilen mayın, torpido vb. engellerin yerleri İtilaf Devletleri'ne gösterilecektir. →

Mondros Ateşkes Antlaşması'nın Uygulanması ve Oluşan Tepkiler

İtilaf Devletleri, Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanmasından çok kısa bir süre sonra antlaşmanın 7. maddesini bahane ederek Osmanlı topraklarını işgale başladı. İlk olarak 3 Kasım 1918'de İngilizler tarafından Musul işgal edildi. 13 Kasım 1918'de İtilaf Devletleri donanması İstanbul'a gelerek Osmanlı Devleti'nin başkenti İstanbul'u fiilen işgal ettiler. İşgal faaliyetleri daha sonra genişleyerek Anadolu'nun dört bir tarafına yayılmıştır.

Burası Önemli!

İşgal donanmasının İstanbul'a demir attığı gün Suriye Cephesi'nden İstanbul'a dönen Mustafa Kemal, düşman donanmasına bakarak "Geldikleri gibi giderler!" demiştir. Bu söz onun ümitsizliğe düşmediğinin, bağımsızlığa olan düşkünlüğünün ve inancının bir göstergesidir.

Mondros Ateşkes Antlaşması'nın Uygulanması Karşı Oluşan Tepkiler

İstanbul Hükûmeti'nin Tepkisi: Osmanlı yöneticileri işgallerin geçici olacağını düşünerek halktan işgaller karşısında sakin kalmalarını, aşırı tepki vermemelerini istediler. Çünkü yöneticilere göre işgalcilerle silahlı mücadele asla kazanılamazdı. Özellikle Damat Ferit Paşa Hükûmeti İtilaf Devletleri'nin tepkisini çekmemek için işgalcilerle uyum içinde çalışarak teslimiyetçi bir tutum izlemişlerdir. Hatta Millî Mücadele'ye karşı da cephe almıştır.

Türk Halkının Tepkisi: Türk halkı ilk zamanlarda işgaller karşısında ortak bir tepki verememiştir. Özellikle işgal altındaki İstanbul'da yaşayanlar protesto mitingleriyle Yunan işgaline karşı bir tepki vermişlerdir. Bunun yanında bazıları İngiltere veya ABD manda ve himayesinin kabul edilmesini istemişler. Anadolu'da ise insanlar yaşadıkları bölgeleri düşman işgalinden kurtarmak için bölgesel cemiyetler ve silahlı Kuvâ-yı Milliye birlikleri kurarak mücadeleye girmişlerdir.

Mustafa Kemal Paşa'nın Tepkisi: Mustafa Kemal Paşa henüz Mondros yeni imzalandığında bu antlaşmanın topraklarımızı yabancı işgaline açık hâle getirdiğini ifade ederek tepki göstermişti. İşgal donanması İstanbul'a demirlediği gün "Geldikleri gibi giderler" demiş ve İstanbul'da bulunduğu zaman içinde arkadaşlarıyla da bir araya gelerek ülkenin kurtuluşu için neler yapılabileceği konusunda fikir alışverişinde bulunmuştur.

Paris Barış Konferansı ve İzmir'in İşgali

Konferans I. Dünya Savaşı sonunda yenilen devletlerin durumlarını görüşmek ve yapılacak barış antlaşmalarının esaslarını belirlemek amacıyla 18 Ocak 1919'da toplandı. Almanya ile Versay, Avusturya ile Sen Jermen, Bulgaristan ile Nöyyi, Macaristan ile Trianon Antlaşması yapıldı. Osmanlı topraklarının paylaşımı konusunda bir karara varamadıkları için Osmanlı ile barış antlaşması yapmadılar. Ancak İngiltere'nin baskısıyla daha önce İtalya'ya vaadedilen Batı Anadolu toprakları İtalya'nın tepkisine rağmen Yunanlılara verildi. Bu karar üzerine harekete geçen Yunanlılar İngilizlerin de desteğini alarak 15 Mayıs 1919'da İzmir'i işgal etti.

Burası Önemli!

İzmir'in işgali sonrası gelişen olaylar üzerine İtilaf Devletleri bölgeye Amerikalı Amiral Bristol başkanlığında bir inceleme heyeti gönderdiler. Yapılan incelemeler sonucu hazırlanan raporda bölgedeki olayların sorumlusunun Rumlar olduğu, Türklerin çeşitli zulümlere ve katliama uğradığı, ayrıca bölgede Türklerin çoğunlukta olduğu ve Yunan işgalinin haksız olduğu belirtildi.

Mondros Ateşkes Antlaşması için verilen aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'ndan ayrılmıştır.
- B) Osmanlı topraklarının işgaline zemin hazırlamıştır.
- C) Hukuki olarak geçerliliği olmayan bir antlaşmadır.
- D) Osmanlı'nın egemenlik haklarını elinden almıştır.

Artık milletin bundan sonra kendi haklarını kendisinin savunması ve müdafaa etmesi, bizlerin de mümkün olduğu kadar bu yolu göstermemiz ve bütün bir ordu ile yardım etmemiz lazımdır."

Mondros Ateşkes Antlaşması'yla ilgili söylediği bu sözlerden hareketle Mustafa Kemal ile ilgili,

- Teslimiyetçidir.
- Mücadelecidir.
- Bağımsızlığa düşkündür.

Kararımlarından hangilerine ulaşılır?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) I, II ve III

Mondros Ateşkes Antlaşması'na göre;

Osmanlı orduları terhis edilecek orduya ait silah, cephanesi ve taşıtlar İtilaf Devletlerine bırakılacaktır.

Güvenliği sağlamak amacıyla Osmanlı savaş gemileri dışındaki gemiler İtilaf Devletlerine teslim olacak ve İtilaf Devletlerinin gösterdikleri limanlarda gözaltında tutulacaktır.

na göre Osmanlı Devleti'ne;

- egemenlik,
- savunma,
- haberleşme

larından hangilerine sınırlama getirilmiştir?

- A) Yalnız III
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) I, II ve III

4. İzmir'in Yunanlar tarafından işgali üzerine 23 Mayıs 1919'da Sultan Ahmet Meydanı'nda Halide Edip yaptığı konuşmada şunları söylemiştir: "Müslümanlar, Türkler Türk ve Müslüman bugün en kara gününü yaşıyor. Gece, karanlık bir gece. Fakat insanın hayatında sabah olmayan gece yoktur. Yarın bu korkunç geceyi yırtıp parıldayan bir sabah yaratacağız. Bugün elimizde top tüfe denilen alet yok. Fakat ondan daha büyük, ondan daha kudretli bir silah var; hak ve Allah."

Metne göre Halide Edip'le ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Umutlu olduğu
- B) Türk milletine güvendiği
- C) İnancı en büyük güç olarak gördüğü
- D) Mondros Antlaşması hükümlerini kabul ettiği

5. Mondros Ateşkes Antlaşması'nın maddelerinden birisi de "Doğudaki altı vilayette bir karışıklık çıkarsa, İtilaf Devletleri bu vilayetlerin herhangi bir kısmının işgali hakkına sahip bulunacaklardır." maddesidir.

Yukarıda yer alan maddenin asıl hedefi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Doğu'da bir Ermeni Devleti kurmak
- B) Osmanlı Devleti'nin bağımsızlığını korumak
- C) Kapitülasyonların devam etmesini sağlamak
- D) Osmanlı Devleti'ni savunmasız hale getirmek

6. Aşağıda yer alan Mondros Ateşkes Antlaşması maddelerinden hangisi **daha çok ekonomik özellik taşır?**

- A) İtilaf Devletleri güvenliklerini tehdit eden herhangi bir durum hâlinde istedikleri bölgeleri işgal edebilecekti.
- B) Bütün haberleşme istasyonları İtilaf Devletleri'nce denetim altına alınacaktı.
- C) Osmanlı ordularının taşıt, araç, gereç, silah ve cephanesine el konulacaktı.
- D) Osmanlı Devleti'nin bütün liman ve tersanelerinden İtilaf Devletleri yararlanabilecekti.

☆ Etkinlik 3

Mondros Ateşkes Antlaşması sonrası Osmanlı topraklarının hangi devletler tarafından işgal edildiğini yazınız.

İngiltere

Fransa

İtalya

Yunanistan

Ermenistan

Gürcistan

- Akdeniz ve Güneybatı Anadolu kıyılarını işgal etmiştir.
- Doğu Anadolu Bölgesi'nde önemli bir konumda olan Kars'ı işgal etmiştir.
- Bugünkü Çukurova ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin bir kısmını işgal etmiştir.
- başta İzmir olmak üzere Batı Anadolu ve bazı Trakya topraklarını işgal etmiştir.
- petrol bakımından zengin olan Musul ve Kerkük gibi yerlerin bulunduğu Irak topraklarını işgal etmiştir.

☆ Etkinlik 4

Aşağıda verilen bilgileri doğru "D" veya yanlış "Y" olarak belirtiniz.

- Mondros Ateşkes Antlaşması Anadolu'nun işgaline zemin hazırlamıştır. ☐
- İstanbul Hükûmeti İtilaf Devletleri'nin yaptığı işgaller karşısında teslimiyetçi bir tutum izlemiştir. ☐
- Mustafa Kemal, Mondros Ateşkes Antlaşması'nın uygulanması durumunda işgallerin duracağına inanmıştır. ☐
- İtalya, Batı Anadolu'da kendi payına düşen Anadolu topraklarını antlaşma ile Yunanistan'a devretmiştir. ☐
- Amiral Bristol Raporu ile uluslararası alanda Anadolu'daki işgallerin hukuksuzluğu resmî olarak belgelenmiştir. ☐

☆ Etkinlik 5

Aşağıda verilen antlaşmaların adlarını bilgilerdeki boş bırakılan yerlere doğru olacak şekilde yazınız.

Versay

Sen Jermen

Mondros

Triyanon

Nöyyl

Sevr

- Almanya ve İtilaf Devletleri arasında yapılan _____ Antlaşması, II. Dünya Savaşı'na zemin hazırlamıştır.
- Osmanlı Devleti tüm cephelerde zor durumda kalınca _____ Ateşkes Antlaşması'nı yaparak savaştan çekildi.
- _____ Antlaşması ile savaştan çekilen Macaristan ekonomik, askerî ve siyasi yaptırımlarla karşılaşmıştır.
- _____ Antlaşması ile Avusturya-Macaristan toprakları parçalanarak Avrupa'da yeni devletler kurulmuştur.
- Bulgaristan _____ Antlaşması ile topraklarının bir kısmını kaybetti. Askerî ve siyasi sınırlamalara maruz bırakıldı.

7. İtilaf Devletleri, barış antlaşmasının imzalanmasını dahi beklemeden Mondros Ateşkes Antlaşması'nın 7. maddesini dayanak göstererek Osmanlı topraklarını işgale başladı. İngilizler ilk olarak Musul'u, daha sonra Antep, Urfa ve Maraş'ı işgal etti. Samsun, Çanakkale, Kars, Batum ve Ardahan'a asker çıkardı. Fransızlar Adana ve Mersin çevresini, İtalyanlar ise Antalya, Konya ve Muğla çevresini işgal etmişlerdir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Osmanlı Devleti toprakları üzerinde siyasal birlik sağlanmıştır.
B) İtilaf Devletleri Anadolu'yu kendi aralarında paylaşmışlardır.
C) Osmanlı Devleti Anadolu'nun işgaline karşı çıkmıştır.
D) İşgaller nedeniyle Anadolu'daki Türk varlığı sona ermiştir.

8. Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra İtilaf Devletleri Osmanlı Devleti'nde birçok noktayı işgal etmiştir.

Buna göre Osmanlı Devleti ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Savunma gücü tamamen elinden alınmıştır.
B) Toprak bütünlüğünü koruyamamıştır.
C) Ekonomik kısıtlamalara uğramıştır.
D) Siyasi olarak sona ermiştir.

9. İtilaf Devletleri, Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanmasından sonra amaçlarını gerçekleştirmek için hemen harekete geçtiler. Başta 7. madde olmak üzere antlaşma hükümlerinin kendilerine sağladığı kolaylıklardan yararlanarak yurdumuzu işgal etmeye başladılar.

Buna göre Osmanlı yönetiminin işgallere karşı koymaması aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

- A) Tarafsız kalmayı tercih ettiğinin
B) Mücadeleci bir tutum sergilediğinin
C) Egemenlik haklarını koruyamadığının
D) Ekonomik olarak dışa bağılı hale geldiğinin

10. Mondros Ateşkes Antlaşması sonrası İstanbul Hükümeti işgaller karşısında direnmenin imkânsız olduğunu, tamamen yok olmaktansa güçlü, büyük devletlerin himayesinde devletin varlığının sürdürülmesi için İtilaf Devletlerinin isteklerine boyun eğilmesi gerektiğini savunmuştur.

İstanbul Hükümeti'nin işgaller karşısında izlediği politika;

- I. Milliyetçilik
II. Teslimiyetçilik
III. Manda ve himaye

kavramlarından hangisiyle açıklanabilir?

- A) Yalnız III
B) I ve II
C) II ve III
D) I, II ve III

11. İngilizlerin desteğini alan Yunanlıların 15 Mayıs 1919'da İzmir'i işgal etmesi üzerine Türk halkı işgallere karşı direnişini artırdı. Bu durum karşısında İtilaf Devletleri hem kamuoyunu sakinleştirmek hem de bölgede incelemeler yapması için Amiral Bristol başkanlığında bir heyeti İzmir'e gönderdi. Bu heyetin yaptığı incelemeler sonrası hazırlanan raporda Türklerin katliam yaptığı haberlerinin asılsız olduğu, asıl öldürülenlerin Müslümanlar olduğu ve iddia edildiği gibi İzmir halkının çoğunluğunun Rum değil Türk olduğu belirtilmiştir.

Buna göre Amiral Bristol Raporu aşağıdakilerden hangisine kanıt oluşturmaz?

- A) Millî Mücadelenin haklılığına
B) İzmir'in işgalinin haksız olduğuna
C) Türk halkının savunma hakkını kullandığına
D) Sevr Antlaşması'nın hukuki olarak geçersiz olduğuna

12. Wilson İlkeleri'nde "Uluslararası anlaşmazlıkları barış yolu ile çözmek için uluslararası bir teşkilat kurulacak." maddesiyle ifade edilen kuruluş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Avrupa Birliği
B) Dünya Bankası
C) Kuzey Atlantik Paktı
D) Milletler Cemiyeti

MİLLÎ MÜCADELE DÖNEMİNDE KURULAN CEMİYETLER

derslig
animasyonu

MİLLÎ CEMİYETLER

- Millî Kongre
- İzmir Müdafaa-i Hukuk-u Osmaniye
- Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk
- Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk
- Kilikyalılar
- Trabzon Muhâfaza-i Hukuk-u Millîyye
- İzmir Redd-i İlhak Heyet-i Millîyesi
- Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan

MİLLÎ VARLIĞA DÜŞMAN CEMİYETLER

- Hürriyet ve İtilaf
- İngiliz Muhipleri
- Wilson Prensipleri
- Kürt Teâlî
- Sulh ve Selâmet-i Osmaniye
- Teâlî-i İslâm Cemiyeti

AZINLIKLARIN KURDUĞU CEMİYETLER

RUM CEMİYETLERİ

- Etniki Eterya, Mavri Mira, Pontus Rum,

ERMENİ CEMİYETLERİ

- Hınçak, Taşnaksutyun

MUSEVİ CEMİYETLER

- Alyans İsrailit, Makabi

Dikkat!

Millî Mücadele'yi destekleyen cemiyetlere "Yararlı Cemiyetler", Millî Mücadele'ye karşı olan cemiyetlere ise "Zararlı Cemiyetler" denilmiştir.

Millî Kongre Cemiyeti: İstanbul merkezli kurulmuş olan bir cemiyettir. 70 kadar cemiyetten ikişer temsilcinin katılımıyla cemiyetler üstü bir teşkilat olarak kurulmuştur. Bütün yurttaki işgallerin haksızlığını, Türk milletinin haklılığını özellikle basın-yayın yoluyla dünya kamuoyuna duyurmaya çalışmıştır.

Trakya - Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti:

Doğu Trakya'nın Yunanlılar tarafından işgal edilmesini önlemeye çalışmıştır. Mavri Mira Cemiyetine karşı mücadele etmiştir.

Rum Cemiyetleri (Mavri Mira/ Etnik-i Eterya)

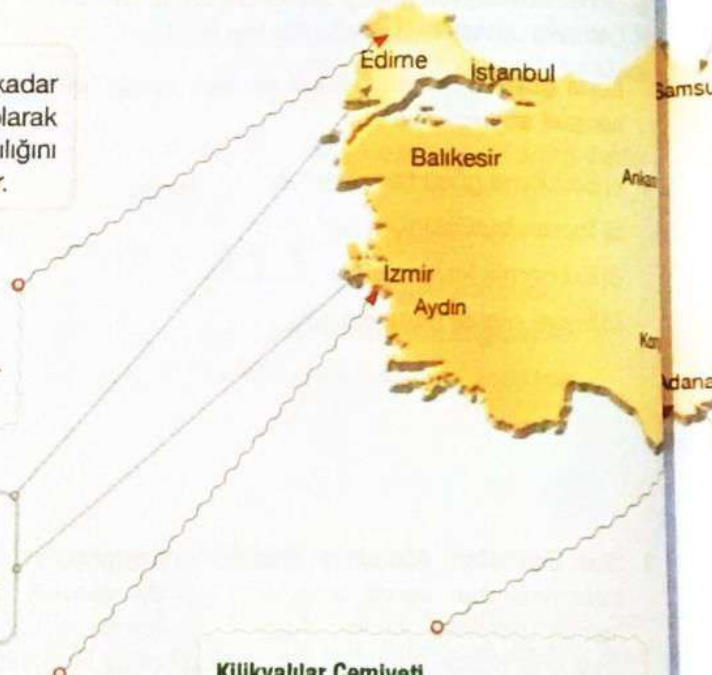
Batı Anadolu ve Trakya'yı Yunanistan'a katmak, Bizans İmparatorluğu'nu yeniden kurmak gibi amaçlarla kurulmuş cemiyetlerdir.

İzmir Müdafaa-i Hukuk/ İzmir Redd-i İlhak Cemiyetleri

İzmir'in Yunanlılar tarafından işgalini önlemeye ve bölgenin Türk yurdu olduğunu kanıtlamaya çalışmışlardır. Redd-i İlhak Cemiyeti Balıkesir ve Alaşehir kongrelerini düzenleyerek bölgedeki millî direnişi teşkilatlandırmaya çalışmıştır.

Kilikyalılar Cemiyeti

Çukurova bölgesinin Fransızlar tarafından işgal edilmesini ve bölgedeki Ermenilerin Türklere zarar vermesini önlemek için kurulmuştur.

Unutma

Belli bir amaç doğrultusunda bir araya gelmiş topluluklara cemiyet denir.